

Postoje současné mladé generace k manželství a rodičovství ve Zlínském kraji

Andrea Michálková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea MICHÁLKOVÁ**
Osobní číslo: **H09388**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Postoje současné mladé generace k manželství
a rodičovství ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti manželství a rodičovství.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MAŘÍKOVÁ, Hana. Proměny současné české rodiny. Praha: Slon, 2000. ISBN 80-858550-93-1.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. Vyd. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, Ivo. Sociologie rodiny. 2. Vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 8086429059.

PUNCH, Keith. Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2.5.2012

.....*Michal Plova*.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybnějšího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce je věnována současné mladé generaci a jejich postojům k manželství a rodičovství a je zaměřená na Zlínský kraj. První kapitola teoretické části definuje základní pojmy střední školní věk, mladá dospělost, postoje. V dalších kapitolách už se zaměřuji na partnerství, manželství, rodičovství a okrajově přibližuji také současnou rodinu. Na konci teoretické části jsem se zaměřila na představy mladé generace o manželství a rodičovství.

Praktická část zkoumá současnou mladou generaci ve Zlínském kraji a jejich postoje k manželství a rodičovství. Porovnává několik kategorií a vývoj postojů s ohledem na věk. Poukazuje také na to, jakým životním hodnotám přikládá dnešní mladá generace důležitost.

Klíčová slova: mladá generace, partnerství, rodičovství, manželství

ABSTRACT

This work is dedicated to contemporary young generation and their attitudes to marriage, parenthood, It's focused on region Zlin. First chapter of theoretic part defines basic terms: middle school age, young adulthood and attitudes. In following chapters I focus on partnership, marriage, parenthood and marginally on cotemporary family. At the end of theoretic part I focus on the young generation of ideas about marriage and parenthood itself.

Practical part follows contemporary youth in region Zlin and their attitudes to marriage and parenthood. It's comparing a few categories and evolution of attitudes regarding the age. It also point out which life values are important to contemporary youth.

Keywords: young generation, partnership, parenthood, marriage

Ráda bych vyjádřila poděkování zejména vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Evě Šalenové, za odborné vedení, za věcné, přínosné a konstruktivní připomínky a cenné rady při psaní této práce. Velké poděkování patří také respondentům za jejich ochotu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK JAKO DOBA PŘÍPRAVY NA PARTNERSTVÍ A RODIČOVSTVÍ	12
1.2 CHARAKTERISTIKA MLADÉ DOSPĚLOSTI	13
1.3 POSTOJE.....	15
1.3.1 Definice pojmu	15
1.3.2 Vznik a změna postojů.....	16
2 PARTNERSTVÍ.....	18
3 MANŽELSTVÍ.....	21
3.1 ALTERNATIVA – NESEZDANÉ SOUŽITÍ.....	23
4 RODIČOVSTVÍ.....	25
4.1 RODIČOVSKÉ ROLE	27
4.2 SOUČASNÝ TREND ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ.....	27
4.3 ALTERNATIVA – BEZDĚTNOST.....	29
4.4 ALTERNATIVA – SINGLE	29
5 RODINA	31
6 PŘEDSTAVY MLADÝCH LIDÍ.....	34
6.1.1 O manželství.....	34
6.1.2 O rodičovství.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU.....	39
7.1 PŘÍPRAVNÁ FÁZE.....	39
7.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	39
7.3 CÍL VÝZKUMU	40
7.3.1 Dílčí cíle.....	40
7.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	40
7.5 VÝZKUMNÁ METODA.....	41
7.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	41
7.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	42
8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE.....	43
8.1 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	59
ZÁVĚR.....	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	69
SEZNAM TABULEK	70
SEZNAM GRAFŮ.....	71
SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Ve své bakalářské práci budu zjišťovat postoje současné mladé generace k manželství a rodičovství. Pro každého z nás je rodina velice důležitou součástí života a je opravdu nenahraditelná, proto si myslím, že se tohle téma týká každého z nás. Kromě toho je manželství a rodičovství stále diskutované téma, společnost se neustále zabývá klesajícím počtem sňatků, snižující se porodností, nebo neustále se zvyšujícím průměrným věkem matek při narození první dítěte.

Život se skládá z několika etap, během kterých si člověk utváří a mění své životní postoje a názory. Postoje se mění a vyvíjejí v souvislosti s věkem, vzděláním, životními zkušenostmi a dalšími faktory. Před rokem 1989 bylo samozřejmostí uzavřít sňatek a založit rodinu po dovršení dospělosti, bylo absolutně nepřijatelné žít v nemanželském svazku, kdežto v dnešní době se nabízí spousta jiných možností. Mladí lidé nejen že nepovažují za samozřejmost uzavírat sňatky a zakládat rodinu, ale mají spoustu jiných možností, jak naložit se svým životem. Máme větší možnosti v oblasti studia, i na trhu práce se situace značně změnila. Současná mladá generace odkládá manželství i rodičovství do budoucnosti, kdežto v minulosti bylo nepředstavitelné, že by spolu žili dva lidé bez svazku manželského, či dokonce založili rodinu v nesezdaném soužití. Oproti tomu dnešní doba se absolutně nebrání možnostem, jako jsou nesezdané páry, svobodné matky či soužití bez dětí. V poslední dekádě minulého století se naše společnost výrazně změnila. Současně se také změnilo chování, postoje, nebo také názory mladých lidí na celou řadu skutečností, mimo jiného samozřejmě také na postoj k instituci partnerství, manželství i k rodičovství. Důkazem toho jsou mnohé statistiky, které dokazují, že porodnost v České republice neustále klesá, zvyšuje se věk matek prvorodiček, lidé žijí stále častěji pouze v partnerství, a v neposlední řadě rozvodů také přibylo. Partnerství, manželství i rodičovství je téma stále živé a velice blízké pro každou věkovou skupinu, zvláště pro mladou generaci, která si neustále s věkem utváří a mění názory a postoje. Vybrala jsem si tuhle věkovou skupinu hlavně z toho důvodu, že je mi velice blízká. Sama se v jejím prostředí pohybuji a patřím do ní.

Ve své teoretické práci se zaměřím na definici základních pojmů týkajících se tohoto tématu, počínaje charakteristikou období, kdy se člověk začíná připravovat na partnerství a rodičovství a krátce přiblížím i období mladé dospělosti. Dále se budu věnovat samotným postojům, kde se zaměřím na definici, vznik a také změnu postojů. Neopomenu ani teoretická východiska partnerství, rodičovství i manželství. Ve vybraných

kapitolách použiji také statistiky, které vhodně doplňují teorii o fakta. V neposlední řadě přiblížím také představy mladé generace o manželství i rodičovství.

V praktické části se poté zaměřím na samotný postoj mladé generace na manželství a rodičovství. Zaměřím se na to, zda hodlá současná mladá generace uzavírat v budoucnu manželství, zda plánují rodinu, případně kolik dětí by chtěli mít. Zjistím, zda v případě těhotenství považují za samozřejmost či nutnost vstup do manželství, ostatně jak tomu bylo ještě nedávno nebo také, zda jsou lidé od rodičů vedeni či nějakým způsobem naopak odrazováni od manželství, ze strany rodičů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Střední školní věk jako doba přípravy na partnerství a rodičovství

Často by si lidé mohli myslet, že střední školní věk ještě zdaleka nemá vliv na budoucí partnerství a rodičovství, vzhledem k nízkému věku osob. Tyto domněnky jsou však velmi mylné a například mnozí autoři z oblasti vývojové psychologie toto vyvrací.

„Ve středním školním věku se rozvíjejí různé role. Pod vlivem rodičovských vzorů a kontaktů s vrstevnickou skupinou se dotváří mužská a ženská role, která je součástí dětského sebepojetí“ (Vágnerová, 2000, s. 198).

Podle Vágnerová (2000, s. 188) můžeme tento věk považovat za relativně méně dynamickou vývojovou fázi, která je časově lokalizovaná zhruba mezi 8-9. a 12. rok. V tomto věku již můžeme zaznamenat náznaky, že dospívající začíná projevovat zájem o druhé pohlaví. Z počátku dávají najevo přehnané odmítání druhého pohlaví doprovázeno posměšky a vytahování. Děvčata i chlapci se navzájem uráží a posmívají se, děvčata mohou považovat chlapce za ošklivé a hrubé, naopak chlapci berou děvčata jako ubrečená stvoření. Již tyto faktory mohou být příznaky prvního zájmu o druhé pohlaví, případně prvních lásek. Což potvrzuje i Farková (2009, s. 37), která uvádí, že skupiny dětí v tomto věku a opačného pohlaví hrají silnou roli, ale již se začíná objevovat potřeba intimního párového přátelství. Začíná se u nich ohlašovat zájem o druhé pohlaví. Jedinci, kteří se začnou takto projevovat, mohou být terčem posměšků. Dívky se chlubí svými zážitky, často zveličenými, či naprosto nepravdivými. Chlapci nabízejí a staví na obdiv svoji sílu, obratnost, odvahu a podobně. Začínají se objevovat skutečné vztahy chlapců a dívek, velice silně prožívané jako první lásky. Již tyto náznaky můžeme považovat za jakousi přípravu na partnerskou roli. Zřídka tyto vztahy mohou vydržet, jedinci mohou objevit vzájemné shody a tento mladiství vztah může vyústit v manželství. Říčan (2004, s. 188) popisuje, že heterosexuální kontakty bývají už v tomto věku motivovány hlavě zvědavostí s touhou dokázat vlastní cenu přitažlivost jiným, ale i sobě. Zároveň zdůrazňuje, že toto experimentování, při němž vztahy bývají na pomezí kamarádství a erotiky, je pro další vývoj velmi pozitivní. To popisuje i Vágnerová (2000, s. 198-199), která uvádí, že pro přípravu na partnerskou i rodičovskou roli jsou důležité určité zkušenosti. Jsou to:

- a) Kontakt s dětmi na nejrůznějších vývojových úrovních, který je předpokladem k pochopení odlišnosti jejich projevů a potřeb. Na základě zkušenosti se

diferencují dětské postoje a chování. Malé děti jsou objektem péče, ve vztahu k nim lze rozvíjet nadřazenou roli zralejšího a kompetentnějšího. Zejména holčičky mají potřebu takové činnosti – rády vozí malé děti v kočárku a starají se o ně. Když tato zkušenost není dostupná, objevuje se jako kompenzační mechanismus potřeba mít malé zvířátko a starat se o ně.

Starší děti se stávají vzory různého chování a vrstevníci jsou referenční skupinou, určitým zrcadlem vlastního chování z hlediska věkově závislé normy. Izolace od vrstevnické skupiny, tj. určitá forma sociální deprivace, může negativně ovlivnit pozdější rozvoj dětské osobnosti. Takový jedinec by nedovedl navazovat kontakty, které by mohly být předpokladem ke vzniku partnerského vztahu. Pokud by se mu nakonec povedlo nějaký navázat, nedovedl by se v takovém vztahu adekvátně chovat. Signály, které by vysílali potenciální partneři, by nedovedl správně chápat a choval by se k nim vždycky nějakým způsobem nepřiměřeně.

- b) Kontakty s dospělými, kteří jsou modelem pro různé role. Každá dospělá osoba, bez ohledu na věk a pozici, kterou v rodině má, představuje pro dítě specifický model chování. Lze se učit i ze vzájemného vztahu mezi dospělými členy rodiny, z celkové konstelace. Děti ve středním školním věku dovedou napodobovat rodičovské chování dospělého. V tomto věku už nejsou ve vztahu k dospělým zaměřeny jen na zajištění vlastní podpory. Tyto děti se mohou prostřednictvím sdílení pečovatelské aktivity stát pomocníky a partnery, kteří se více blíží lidem v rodičovských rolích než operovaným dětem. (2000, s. 199)

1.2 Charakteristika mladé dospělosti

Mladá dospělost je věkem spousty změn. Lidé si vytváří a mění své postoje, představy a také hodnoty. Hledají a budují své pozice, jak v osobním životě, tak například v životě pracovním. V mnoha případech se osamostatňují a začínají žít životem dospělého člověka. To ostatně potvrzuje celá řada definic. Například Vágnerová (2000, s. 304) charakterizuje mladou dospělost jako období od 20 do 35 let, kdy dosažení dospělosti signalizuje ochotu přijmout a schopnost zvládnout určité vývojové úkoly, jako je třeba přijmutí a zvládnutí profesní role, manželství či partnerství a později také rodičovství.

Mladá dospělost je dobou nadějí a jejich postupného naplňování. Většinu plánů je ještě možné uskutečnit.

Mladá dospělost je ale i dobou mnoha sociálních proměn, typickou značnou četností nových zážitků a zkušeností, které má možnost člověk zažít. Mladý člověk je otevřen všemu novému, i přijetí nových rolí, které chápe jako předpoklad získání nezbytných zkušeností i sebe potvrzení. Nové role jsou důkazem splnění určité sociální normy, ale stejně tak mohou uspokojovat individuální potřeby jedince. U každého jedince je to samozřejmě individuální a každý přijímá nové role jinak, stejně tak je rozdíl v porovnání mužů a žen. Podle Karstena (2006, s. 99) jsou dospívající muži silněji orientováni na věcné uvažování a na předmětný svět, mají mnohdy docela jasné představy a očekávání vzhledem k svému vzdělání a povolání. Mívají jasno v tom, jak chtějí ukončit školu a na jakou další školu by měli jít, mívají dokonce naplánovanou kariéru pro nejbližší životní etapu a vidí také své budoucí pracovní úspěchy. Méně jasné představy však mívají v oblasti osobní a mezilidské. Založení rodiny, děti a podobně nejsou témata, kterými by se příliš zabývali. Oproti tomu mladé ženy, jak dále uvádí Karsten (2006, s. 99), nemívají až tak jasné uspořádané představy o budoucnosti. Před čtvrtstoletím to bylo úplně jiné. Většina žen byla již v době dospívání jednoznačně rozhodnuta, že se sice do nějaké profese pustí, ale jen do založení vlastní rodiny. Pracovní činnosti se ženy vzdávaly nejpozději v těhotenství a pak už se hodlaly starat jen o domácnost a výchovu dětí.

Dnes je situace značně jiná, alespoň co se týče žen. Dnešní doba ve většině případů nedovolí ženám ukončit pracovní činnosti těhotenstvím a zůstat v domácnosti, určitě ne na stálo. Žena zůstane u rodiny jen po dobu mateřské dovolené a vrací se zpět do pracovního poměru. Troufám si říct, že je to dané náročností dnešního světa a s tím spojenou finanční nejistotou. Pro mladé lidi proto není jednoduché dělat tak závažná rozhodnutí, jako vytvářet novou rodinu a přivést na svět dítě, v případě, že nemají pevné zázemí. Což v podstatě potvrzuje i tvrzení Vágnerové (2000, s. 305), že fáze rané dospělosti je velmi významná. Rozhodnutí rané dospělosti mají své důsledky i pronásledující vývojové fáze, protože nasměrují změny, které mohou být nezvratné, například zmiňované rodičovství. Závažnost volby v rané dospělosti je značná, avšak většina mladých je chráněna svou nezkušeností, optimismem a atraktivitou nových zážitků. Jen sporadicky bývá obava z důsledků vlastního jednání tak silná, že je nakonec pro jakoukoli volbu na překážku. V tomto směru se liší postoj starších a mladých dospělých. Starší lidé bývají ve svém rozhodování opatrnější. Role dospělého nemusí být pro dvacetileté lidi jednoznačně

atraktivní. Jejich postoj k vlastní dospělosti bývá dost často ambivalentní. Uvědomují si, že tato životní fáze nemá jen výhody, ale i nevýhody.

1.3 Postoje

V každodenním životě se setkáváme s různými lidmi, které můžeme mít rádi, ale i naopak, můžeme s nimi souhlasit i nesouhlasit, milovat i nenávidět. Lidé se neustále baví, ale i přou a přesvědčují se mezi sebou, hájí své názory a podobně. Každý den se setkáváme s obrovským množstvím reklam, stáváme se cílem nespočetného počtu pokusů ovlivňování, ať už v osobním životě, nebo častěji prostřednictvím masmédií, jejichž hlavním cílem je změna našich názorů a postojů. Každý máme svůj postoj, svůj názor, a je jen na nás, zda se necháme ovlivnit či nikoli.

1.3.1 Definice pojmu

Existuje velká spousta definic postojů. Například Fishbein a Ajzen (1975) je definovali jako „naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost“. Tato definice zdůrazňuje tři rysy postojů: za prvé, že jsou naučené, za druhé, že jsou konzistentní, a za třetí, že se týkají příznivých nebo nepříznivých reakcí. Jiné definice zase zdůrazňují, že postoje nás připravují k činnosti. Způsobují, že se častěji chováme určitým způsobem. Dále například definice navržená Osgoodem, Suciem a Tannenbaumem v roce 1957 zněla: „Postoje jsou predispozice k reakci, které se od jiných stavů připravenosti liší hodnotícím charakterem reakce, ke které predisponují. Podle této definice se tedy postoje podobají mentálnímu nastavení“ (set), ale navíc obsahují důležitou hodnotovou složku. (cit. podle Hayesová, 1998, s. 95)

Podle Výrosta a Slaměníka (2008, s. 127), uvádí Eagly, že postoje nejsou neutrální, vyjadřují současně náš hodnotící vztah k různým sociálním objektům v našem prostředí, tedy co upřednostňujeme, resp. co nemáme rádi. Proto se postoj charakterizuje jako relativně stabilní charakteristika, jako „psychologická tendence, která se projevuje v hodnocení konkrétní entity s jistým stupněm upřednostňování nebo odmítání“. Což potvrzuje i Nakonečný (2009, s. 239), který postoj vyjadřuje jako vztah k nějaké hodnotě, způsob nějakého hodnocení, což znamená, že vyjadřují-li nějaký postoj k určitému objektu, jímž může být asi cokoli, tento objekt hodnotím. V duchu tohoto pojetí se dají postoje označit jak „hodnotící vztahy“. Nakonečný (2009, s. 240) dále uvádí, že kognitivní procesy nám přinášejí poznatky, v emocích prožíváme jejich význam a v postojích, v nichž jsou

kognitivní a emotivní aspekty psychiky integrovány, zaujímáme vůči objektům hodnotící vztahy. Přiřazujeme jim určitou hodnotu, mohou se nám jevit v určité míře žádoucí či nežádoucí, dobré nebo špatné, užitečné nebo naopak, krásné či ošklivé a podobně.

Objektem postoje může být cokoli, jak uvádí Hewstone a Stroebe (2006, s. 283), objektem může být cokoli, co člověk registruje nebo čím se v mysli zabývá. Mohou to být předměty konkrétní, jako je třeba jídlo, nebo také abstraktní, pro příklad uvádí feminismus. Stejně tak tomu mohou být věci neživé a naopak osoby nebo skupiny.

Obecně lze tedy říci, jak uvádí Nakonečný (2009, s. 242) že postoje determinují způsob jednání, respektive jsou konzistentní se způsoby jednání, pokud to situace dovoluje.

1.3.2 Vznik a změna postojů

Postoje si člověk vytváří v průběhu socializace, proto můžeme utváření postojů považovat za velmi komplikovaný a složitý proces. Což uvádí i Simíčková (2004, s. 98) a doplňují, že tento složitý proces je ovlivňován celou řadou vnějších a vnitřních činitelů, které se vzájemně často podmiňují. Podle tvrzení Fishbeina a Ajzena (1975, cit. podle Hayesová, 2003, s. 96-98), které použila Hayesová ve své publikaci, jsou postoje naučené, neboť se u člověka vytvářejí na základě sociální determinace od začátku jeho vývoje. Postoje získáváme částečně z rodiny, z prostředí, kde žijeme a od lidí, s nimiž se často v průběhu sociálního života stýkáme.

Podle Nakonečného (2009, s. 259) postoje vyjadřující vztah k hodnotám předpokládají větší či menší míru orientace ve světě těchto hodnot, která je založena na zkušenosti, a jsou tedy jako takové produktem učení. Hodnotová orientace se vytváří již u dítěte raného věku v průběhu jeho primární socializace, kdy se postupně odpoutává od světa vrozených smyslových hodnot, jejichž obecným kritériem je smyslová příjemnost, a začíná se seznamovat s hodnotami svého prostředí. Subjekt si osvojuje určitý osobní systém apetencí a averzí, zjednodušeně řečeno je určitými objekty přitahován a jinými naopak. V podstatě je učení se postojům formou sociálního učení, neboť je zprostředkováno sociálním prostředím, jehož vlivy v tomto učení intervnují. Obecně lze za jednu významnou determinantu v procesu utváření postojů označit potřeby, to také uvádí Simíčková (2004, s. 98-99). V průběhu uspokojování potřeb se vytvářejí postoje k nim podle zkušeností, které jedinec získal s uspokojováním svých potřeb. Kladné postoje získává k objektům, které mu umožňují potřebu uspokojit, nebo přímo uspokojují. Naopak záporné postoje se zpravidla vytváří k těm objektům, které toto uspokojení nedovolují.

Další determinantou utváření postoje pak může být příslušnost člověka k různým sociálním skupinám, kdy členství ve skupině působí na utváření postojů pouze do té míry, v jaké se jedinec s danou skupinou identifikuje. Postoje tedy závisí na vztaženém systému jedince k určité skupině. Pozitivní postoj k milovanému člověku se může rozšířit na celou jeho rodinu, negativní postoj k jednomu, například k příslušníku jiné etnické skupiny se může rozšířit na všechny členy těchto skupin. Významné postoje, jak uvádí Nakonečný (2009, s. 267) jsou stabilizované a v běžném životě se obvykle nemění, a pokud se mění, pak vlivem výrazné korektivní zkušenosti, tou může být například psychický otřes nebo životní krize. S pokusy o změnu postojů se ovšem každý setkává poměrně často, když je vystaven působení propagandy, například ze strany politických stran. Laku na změnu životně významného postoje se člověk brání, protože takový postoj má důležitou funkci, přispívá k psychické integraci jedince. Pravděpodobnější je změna intenzity postoje, jeho zeslabení nebo zesílení, ať už pozitivně či negativně. Za žádoucí je pak pokládán boj proti předsudkům, zejména tedy těm rasovým.

2 PARTNERSTVÍ

Partnerství je pro většinu lidí neodmyslitelnou součástí lidského života. Je také součástí určitých vývojových etap.

„Vymezení samotného pojmu partnerství je velice komplikované, a to vzhledem k různým výkladům vycházejících z rozličných úhlů pohledu. Všeobecně můžeme partnerství vnímat jako duální vztah dvou jedinců, zpravidla rozdílného (heterosexuálního) pohlaví. Partnerským vztahem povětšinou mladí lidé vnímají takový vztah, v němž je jistý druh sexuální komunikace.“ (Kraus, 2006, s. 74)

Jedná se o oblast, kterou všichni dobře známe. Partnerství má začátky již někde na základní škole, kdy začínají první lásky, což potvrzuje i Kraus (2006, s. 74), který uvádí, že již na základní škole vznikají první idoly, vzorce chování, ucelenější systém hodnot, včetně projevů lidské sexuality, zájem o erotiku, první lásky a jiné. Partnerství můžeme považovat za nezbytnou část rané dospělosti. Podle Karstena (2006, s. 117) musí člověk za normálních okolností zvládnout v etapě rané dospělosti čtyři komplexní vývojové úkoly. Je to povolání (volba povolání a profesní kariéra), výběr partnera (rozhodnutí pro životního druhu), partnerství (budování partnerského vztahu) a rodičovství (založení rodiny a výchova dětí). E. H. Erikson (1963, cit. podle Vágnerová, 2000, s. 326), považuje za hlavní úkol mladé dospělosti dosažení intimity. Intimita je protikladem povrchních, více či méně anonymním vztahů. Je signálem kvalitativní proměny vrstevnického vztahu. (Může jít i o přátelství, ale nejčastější variantou je heterosexuální milostný vztah, který mnohdy nakonec vyústí v manželství.) Prožitek naplněného intimního vztahu vytváří zkušenostní základ, který v době dospělosti ovlivní další vztahy k blízkým lidem.

Výběr a volba partnera je velmi individuální. Každý z nás má jiné požadavky a očekávání na budoucího partnera. Existuje celá řada studií, které se zabývají tímto tématem. Například Karsten (2006, s. 119) ve své knize popisuje, jak většina studií dokládá, že muže zajímá při výběru partnerky především její tělesná přitažlivost a naopak pro ženy je důležitější socioekonomický status budoucího partnera, jeho osobnost, výkonnost a inteligence. Zčásti se tato skutečnost vysvětluje působením mechanismů stavených v průběhu evoluce a hluboce zakořeněných v lidstvu. Muž si totiž musí být jist, že jeho budoucí životní družka je zdravá a schopná rozmnožování. Proto muži více dbají více na tělesné znaky, které zdraví a plodnosti nasvědčují. Žena dává přednost spíše

partnerovi fyzicky silnému nebo i ekonomicky zajištěnému, který se dokáže postarat, aby se jí a jejich společným dětem dobře vedlo.

Každý jedinec má svou vlastní představu, které atributy jsou pro něj důležité při volbě partnera a dle nich se také řídí. To také potvrzuje Matoušek (2003, s. 58), který uváží, že při volbě partnera hraje roli soubor očekávání, který by mohl být dotažen až do konkrétní představy o ideálním protějšku. Výběr můžeme považovat za zcela individuální, skoro vždy by měl však výběr naplnit naše očekávání, i když v mnoha případech mohou být nevědomá. Farková (2009, s. 45) uvádí, že psychologové s převažující psychoanalytickou orientací rozlišují pět typů podvědomých výběrů partnera:

1. Hledaný partner nám nahrazuje významné osoby z dětství, které nám nějak ublížily. Svým výběrem jako bychom chtěli tuto traumatickou situaci ještě jednou prožít a zároveň tak mít možnost ji změnit.
2. Jestli člověk ustrne ve vývoji osobnosti v narcistní fázi a navíc má sklon k nadměrné vztahovačnosti, může vyhledávat partnera, který bude jeho nejpřesnější kopií.
3. Partner reprezentuje ideál, který chce hledající najít, ale nedaří se mu to. Pak může dojít k situaci, kdy si člověk idealizuje svého partnera až do té míry, kdy může dojít ke zklamání.
4. Partner reprezentuje negativní ideál, tedy je opakem hledajícího. V negativním obraze jsou pak ukryté jeho potlačené tužby a přání.
5. Jestliže v dětství prožil hledající ve velké míře nejistoty a ohrožení, má tendenci vybírat takové partnery, kteří budou silní a dokonalí jako spojenci před reálným či představovaným zlem a nebezpečím.

Hewstone a Strobe (2006, s. 65) ve své knize zmiňují velké množství studií, které dokládají, že muži i ženy si vybírají partnery dle jiných kritérií. Je to dáno především tím, že ženy musí počítat s vyšší rodičovskou investicí. Muži i ženy se však shodují na tom, že jejich potenciální partner musí vykazovat jisté znaky zdraví a možnost reprodukce.

Někdo partnera vyhledává, jiný naopak nechá situaci náhodě. Tyto postoje, očekávání a jakési požadavky na budoucího partnera se značně liší a mění věkem. Jak uvádí Vágnerová (2000, s. 330), partnerské vztahy dospělého věku se liší od adolescentních větší výběrovostí. Partner musí splňovat určitá kritéria, která by měla být předpokladem kvality i trvalosti vztahu. Důkazem této proměny je postupné snižování

promiskuitních tendencí. Vztahy mladých dospělých bývají častěji monogamní, jsou takové i tehdy, když z nějakého důvodu nevyústí do manželství.

„Hledání a nalezení partnera či partnerky není jednoduchý a automatický proces, ale je procesem i v dnešní době plným pravidel, norem, omezení a limitů, které jej ukotvují do nějaké sociální struktury a rámce. Paradoxně, neboť to možná odporuje intuitivní představě o povaze námluv, jsou námluvy oblastí lidského jednání, kterou si nemůže vyplnit každý podle svých představ, ale musí respektovat sociálně konstruovaná pravidla (podobně jako reklama musí být originální, ale originální v rámci pravidel). Pravidla hledání partnera nebo partnerky a samotný průběh navazování vztahu nejsou totiž daná čistě biologicky (byť na „chemii“ věří mnoho lidí), ale zejména sociálně.“ (Katrňák et al., 2010, s. 22)

Podle Vágnerové (2000, s. 330), volbu trvalejšího partnera ovlivňuje mnoho různých faktorů:

- Obecné, sociokulturně podmíněné preference – aktuální společenský ideál, mediálně prezentovaný model typického partnerského vztahu, tradiční představy atd.
- Individuální preference – vyplývají z osobnostních rysů, zkušeností z dětství, vázaných na vztah s rodičem opačného pohlaví, se sourozenci, z vlastních vztahových zkušeností, z obecného postoje k partnerství, z hodnoty, jakou takový vztah má, apod.
- Náhodné vlivy – např. setkání v době vyladění jedince na partnerství. Lidé jsou otevřenější novému partnerství v určité životní fázi, resp. V určitých situacích (po rozchodu, na svatbě kamaráda, po získání určité sociální pozice apod.) V této době jsou schopni akceptovat jakéhokoliv potenciálně přijatelného člověka, s nímž se setkají. Pokud je potřeba partnera delší dobu nespokojena, může se okruh přijatelných osob rozšířit. Člověk pod tlakem okolností ze svých požadavků slevuje.

3 MANŽELSTVÍ

Snad každý byl někdy zamilovaný a každý tento pocit zná. Láska je lidská, a je projevem vyjádření vzájemného fyzického i osobního vztahu mezi dvěma jedinci. Je zcela přirozené, když se dva lidé zamilují a hledají ve svém vztahu uspokojení a porozumění, často tito lidé vstupují do manželství. Dříve bylo manželství považováno za samozřejmost, a téměř každý vztah vstoupil do manželství. V dnešní době tento jev už není tak častý, do popředí vystupuje mnoho jiných alternativ soužití a lidé už tak často tuto volbu nevolí. Partnerský vztah v sobě však nese určitou potencionální možnost „jakési“ legalizace v podobě uzavření manželství.

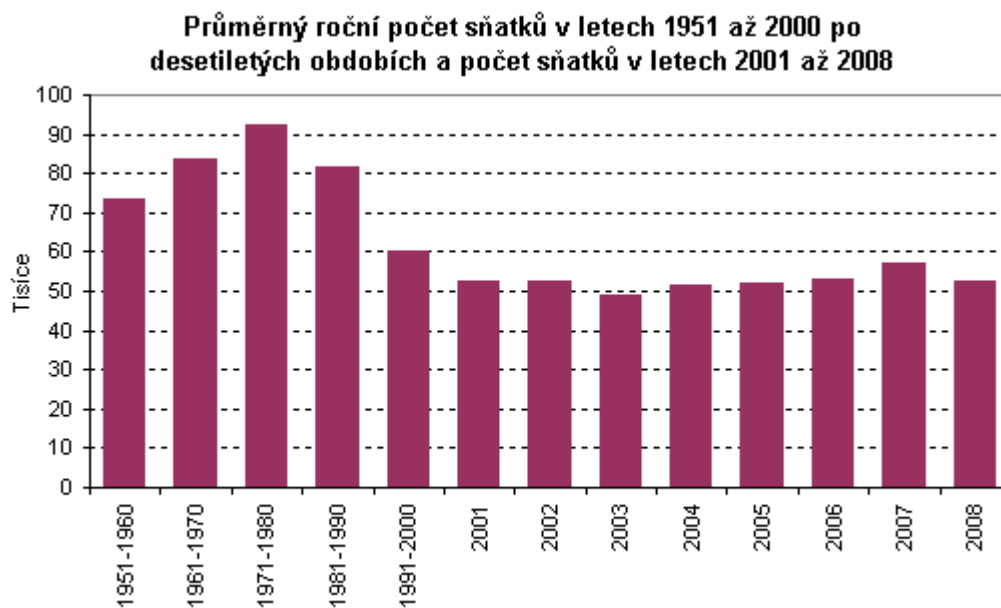
„Manželství patří mezi nejstarší sociální instituce v dějinách lidstva. Na základě židovsko-křesťanské tradice se rozvinul ideál striktně monogamního a trvalého manželství, které bylo považováno za svátost. Postupem času, v souvislosti se sociokulturními proměnami se pojetí manželství změnilo. Ztratilo svůj původní význam i mnohé, kdysi důležité funkce. Manželství je jediná aktuálně existující forma institucionalizace párového vztahu.“ (Vágnerová, 2000, s. 333)

Manželství dnes existuje ve všech společnostech, v každé společnosti však platí jiné povinnosti a závazky. Můžeme jej považovat za potvrzení lásky a kvality daného vztahu, ale také možnost vytvořit rodinu a například vybudovat zázemí a totožnost pro budoucí dítě. Pro jedince vstupujícího do manželství je nová role, manželská role, součást osobní identity. Jak uvádí Vágnerová (2000, s. 334), manželství znamená přijetí společensky vymezeného životního stylu dospělosti. Vstupem do manželství, které je spojeno s počátečním rituálem, získává jedinec novou roli, která je sociálně žádoucí a může, zejména u dívek, mít větší prestiž než role svobodného.

Vstup do manželství lze obecně považovat za jeden z nejdůležitějších kroků v životě, který nás poznamená obyčejně na celý život. Dle Řičana (2004, s. 245) nezáleží na tom, zda je manželství šťastné nebo naopak, ale množství času dvou lidí, stráveného společně, společné plány, iluze, radosti ale i zklamání, sdílení společných citů, stejně tak i domácnosti, lože, vzájemná odkázanost v dobrém i zlém, to vše v nás zanechá hluboké stopy, stopy v každé osobnosti.

V dnešní době je ale zřejmé, že počet páru vstupujících do manželství klesá. Ne všichni volí tuto formu potvrzení lásky, ale dnes se již obrací k jiným možnostem, což ostatně potvrzuje i spousta výzkumů.

Obrázek 1: Průměrný roční počet sňatků

(Čzso, ©2012)

Farková (2009, s. 73) správně komentovala fakt, že dříve nebo později, přičemž zdůraznila, že v posledních letech opravdu později, dospěje vztah dvou lidí do fáze, kdy se rozhodnou sdílet společně další události a běh života. Čímž chtěla poukázat na fakt, že věk lidí vstupujících do manželství se rok od roku zvyšuje. Stejně tak uvádí Možný (2006, s. 262), že manželství má stále u Čechů ještě vysoký status. Výzkumy postojů opakovaně ukazují, že většina nejmladší generace pokládá život v manželství za nejsprávnější formu rodiny. I když nemůžeme předpokládat, že by sňatky odkládané v devadesátých letech do vyššího věku přivodily návrat k bývalé extrémně vysoké míře sňatečnosti, dá se ale očekávat, že podstatný podíl žen i mužů této generace alespoň jednou sňatek uzavře.

Říčan (2004, s. 245) uvádí, že některé dívky už po 17. roce a někteří chlapci po 20. roce mají dojem, že s nimi něco není v pořádku, nemají-li ještě před sebou jasnou cestu do manželství. S tímto tvrzením ale úplně nesouhlasím. Nemyslím si, že by současná generace „dvacátníků“ měla takové pocity. Spíše naopak dle mého názoru volí prvotně studium, pracovní příležitosti a podobně a manželství odkládají na dobu neurčitou. Nemyslím si, že by manželství byla prioritou dnešní mladé generace. Lépe řečeno, v tomto věku si stále ještě své priority a hodnoty úplně jistě neuvědomují. Je rozdíl v postojích patnáctiletých a třicetiletých, a tento fakt musíme brát v úvahu. Podobné tvrzení uvádí i

Kraus (2006, s. 61), kde uvádí v kapitole zaměřené na hodnoty mládeže, že mládež ve věku 15-18 let je ze všech věkových skupin nejvíce orientovaná na majetek. To neznamena, že považuje majetek za hodnotu nejvyšší, ale že v této životní fázi je této hodnotě přisuzován mnohem větší význam, než v jiném věku. Vedle majetku kulminuje vztah k hodnotám jako láska, přátelství, zájmy a koníčky. Nejmenší význam potom přikládají mladí v tomto věku hodnotám jako je rodina a zdraví.

3.1 Alternativa – nesezdané soužití

Nesezdané soužití, jinak řečeno nesezdaná kohabitanice, je jednou z mnoha možností, jak nazvat partnerský vztah, soužití bez uzavření sňatku. V zahraničí používají odborníci často také „kamarádké manželství“, nebo „společné soužití“. Nesezdaná kohabitanice je forma soužití dvou osob opačného pohlaví, které žijí ve stejných podmínkách jako lidé v manželství, s rozdílem, že jejich vztah není oficiálně stvrzen manželstvím.

Po revoluci v roce 1989 došlo i v České republice k velkým změnám, hlavně k otevření ekonomiky a dá se říci, že celkově otevření společnosti. Na základě toho se prudce zvýšily hodnoty dříve neuskutečnitelných příležitostí. Nabídl se možnost podnikat, cestovat, zvýšila se dostupnost univerzitního vzdělání. Rozhodnutí pro sňatek ztratilo na své přitažlivosti. Mladí lidé se přizpůsobili velmi rychle a začali sňatek odkládat. Nesezdané soužití je veřejným míněním stále lépe přijímáno. Slábne potřeba legitimizovat početí dítěte sňatkem. Mladí lidé mají daleko častěji odkládané první dítě bez uzavření sňatku a počet dětí narozených mimo manželství stoupá stále rychleji. Volné soužití je fenomén dnešní doby. Partneři spolu mohou bydlet, i když ne vždy tomu tak je, mohou mít děti, společný majetek a podobně. V souladu se společenskou tolerancí se objevují i volná soužití. Podle Vágnerové (2000, s. 343) volné soužití umožňuje plynulejší a také i méně stresující adaptaci na společný život. Toto soužití z pravidla není považováno za definitivní, je zde stále zachována možnost volby. Je obtížnější zde dosáhnout tak hluboké intimity jako v manželství, protože přece jen nezahrnuje tolik sdílených oblastí. Volné soužití může v dostatečné míře uspokojovat emocionální i sexuální potřeby, ale na druhé straně může takový typ soužití vést k nespokojenosti s nejistotou situace.

Farková (2009, s. 73-74) uvádí, že manželství, občas považováno za oficiální zveřejnění vztahu bývá někdy pojímáno mladými lidmi jako určitá tradice, které se často

brání, jako čemusi, co by jejich partnerovi dávalo právo vlastníka. S tímto tvrzením zcela souhlasím, opravdu i mezi vrstevníky často slyším tohle přirovnání. Spousta mladých lidí považuje manželství za přežitek, nebo také tradici, kterou ovšem nemíní dodržovat. S čímž ovšem nesouhlasím, že by manželství dávalo druhému právo na vlastnictví. Tohle tvrzení je absolutní nesmysl, vždyť přeci nemůžeme vlastnit člověka nebo vztah. Je ale pravdou, že pro tento důvod se spousta mladých manželství brání. Dalším důvodem může být i fakt, že pro některé je manželství jakési pouto, ze kterého jen tak snadno neodejdou. Přece jen je snadnější odejít z partnerského vztahu, než z manželství.

Fakt, že mladí lidé často upřednostňují partnerské soužití před manželstvím, částečně dokazují i statistiky Českého statistického úřadu, kde je zřejmé, že i počet dětí narozených mimo manželství rapidně vzrůstá.

Obrázek 2: Živě narození mimo manželství

Živě narození mimo manželství	1993	1996	1999	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Celkem										
Abs.	15 323	15 288	18 426	23 459	32 409	35 259	39 537	43 457	45 954	47 164
V %	12,7	16,9	20,6	25,3	31,7	33,3	34,5	36,3	38,8	40,3
Podle rodinného stavu ženy (v %)										
Svobodná	73,5	73,5	75,8	77,1	79,5	80,3	81,0	81,8	82,8	83,8
Rozvedená	24,3	24,7	22,7	21,7	19,6	18,9	18,2	17,5	16,6	15,7
Ovdovělá	2,1	1,8	1,5	1,2	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,5
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(Čzso, ©2012)

V tabulce můžeme vidět, že například v roce 2010 se mimo manželství narodil více než dvojnásobek dětí oproti začátku tisíciletí.

4 RODIČOVSTVÍ

Narození dítěte neznamena pouze zrození malého dítěte, ale obnáší také velké změny, změny hlavně v životě druhých, v životě rodiny, rodičů, prarodičů a jiných blízkých. Lidé se musí naučit zvládat nové situace, které doposud neznali, musejí se přizpůsobovat změnám nebo například získávat zkušenosti.

Mnozí odborníci na rodinu považují dobu přechodu k rodičovství za kritickou životní fází. I Karsten (2006, s. 123) potvrzuje, že odborníci vycházejí z toho, že právě v této době jsou ženy i muži obzvláště silně podněcováni, aby se přizpůsobovali změnám a vyvíjeli strategie pro zvládnání nových situací, a že tento tlak má navíc jinou podobu u mužů a jinou u žen. V poslední době však stále více badatelů chápe přechod k rodičovství jako možnou šanci pro další vývoj, která může mladému dospělému poskytnout závažné a hodnotné zkušenosti a vývojové impulzy, ovšem jen v případě, jestliže úspěšně vyřeší vývojové úkoly, které ho čekají. (Karsten, 2006, s. 123)

Můžeme říci, že rodičovství přináší jakousi vzájemnou, sdílení a naplňování významných životních potřeb dětí i rodičů. Není sporu o tom, že reprodukce je klíčovým životním procesem. V procesu „stávání se rodičem“ dochází k setkání zralého jedince, který je schopen a vědomě chce poskytovat péči, a jedince, který bez této péče nepřežije. Jeden druhému naplňují jeho potřeby svou existencí. V tomto procesu dochází k počátečnímu velmi intimnímu spojení obou, ale toto spojení je dostupně rozvolňováno, a právě ti nejlepší rodiče, schopní intuitivního rodičovství, jsou připraveni umožnit svému dítěti samostatnost, postupné vzdalování se z jejich ochrany v cestě za poznáváním okolí, sebe sama a světa obecně. Ve vztahu rodič-dítě dochází tedy k vzájemnému poskytování něčeho, co oba k životu nezbytně potřebují. Například potřeba stimulace, potřeba smysluplného světa, potřeba životní jistoty, potřeba pozitivní identity a vlastní společenské hodnoty, potřeba otevřené budoucnosti. (Gillernová et al., 2011, s. 114 - 115)

Porodnost stále klesá, i když poslední dobou statistiky ukazují pravý opak, můžeme tento fakt připsat spíše trendu posunu mateřství do staršího věku žen, čemuž se budu věnovat v jedné z následujících kapitol. Následující tabulka Českého statistického úřadu jasně dokládá tyto fakta.

Obrázek 3: Vývoj počtu narozených

Rok	Narození celkem	v tom		Živě narození meziroční změna (v %)	Živě narození na 1 000 obyvatel	Mrtvě narození na 1 000 narozených
		živě	mrtvě			
1993	121 470	121 025	445	x	11,7	3,66
1994	106 915	106 579	336	-11,9	10,3	3,14
1995	96 397	96 097	300	-9,8	9,3	3,11
1996	90 763	90 446	317	-5,9	8,8	3,49
1997	90 930	90 657	273	0,2	8,8	3,00
1998	90 829	90 535	294	-0,1	8,8	3,24
1999	89 774	89 471	303	-1,2	8,7	3,38
2000	91 169	90 910	259	1,6	8,8	2,84
2001	90 978	90 715	263	-0,2	8,9	2,89
2002	93 047	92 786	261	2,3	9,1	2,81
2003	93 957	93 685	272	1,0	9,2	2,89
2004	97 929	97 664	265	4,2	9,6	2,71
2005	102 498	102 211	287	4,7	10,0	2,80
2006	106 130	105 831	299	3,5	10,3	2,82
2007	114 947	114 632	315	8,3	11,1	2,74
2008	119 842	119 570	272	4,3	11,5	2,27
2009	118 667	118 348	319	-1,0	11,3	2,69
2010	117 446	117 153	293	-1,0	11,1	2,49

(Čzso, ©2011)

Samotný efekt poklesu porodnosti připisuje Farková (2009, s. 65-67) několika faktorům. Dle ní, ženy společně s partnery či manželi řeší otázku, zda a ve které době plodit děti, a ovlivňuje je několik faktorů. Mohou to být faktory demografické, kdy prokázaným faktorem, který může vést k efektu poklesu porodnosti, je věk ženy v době, kdy rodí první dítě. Dalším faktorem může být dle Farkové populační klima, nebo i vzdělání žen, kdy ženy s vysokoškolským vzděláním zůstávají častěji bezdětné než ostatní ženy. V neposlední řadě to mohou být ekonomické či kulturní faktory.

4.1 Rodičovské role

„Rodičovská role je důležitou součástí identity dospělého člověka. Je to role primárně biologicky podmíněná, ale zároveň i psychicky a sociálně významná. Její vliv na osobnost člověka, jeho uvažování a emoční prožívání, další role i mezilidské vztahy je značný. Rodičovství je považováno za zcela přirozené, ne-li samozřejmé vyústění manželství. Rodičovská, zejména mateřská role, je sociálně vysoce ceněna.“ (Vágnerová, 2000, s. 344)

4.2 Současný trend odkládání mateřství

Mateřství starších žen, nazýváno také pozdní mateřství, není sice žádný nový jev, ale jeho příčiny jsou nyní, na přelomu 20. a 21. století, zcela odlišné než před několika málo desítkami let. Počet starších matek, se rok od roku rapidně zvyšuje. (Sobotková, 2007, s. 154)

Dnešní doba je plná možností, a lidé jsou si toho plně vědomi. Dnešní mladá generace žije v době, kdy není samozřejmostí zakládat rodinu ihned po dovršení dospělosti, v době, kdy nemusí uzavírat manželství, tak jak tomu bylo dříve. Proto často využívají například možností na studium, jak u nás, tak i v zahraničí. Dříve nebylo tak jednoduché studovat za hranicemi, v dnešní době si ale lidé mohou vybírat. Stejně tak existuje spousta pracovních možností, a mladí často s vidinou výdělků a kariéry odkládají mateřství, nepovažují partnerské vztahy za tak důležité a jednoduše ponechávají tyto věci budoucnosti. Možný (2006, s. 262) hovoří o tom, že otevření společnosti a ekonomiky prudce zvýšilo hodnotu ztracených příležitostí, jež v sobě nese rané rodičovství. Nově se nabídla možnost cestovat, vynořila se možnost podnikat a také se zvýšila dostupnost univerzitního vzdělávání. Po změně politického režimu ztratilo rozhodnutí pro rodičovství nebo sňatek jednoduše přitažlivost. Stejně tak zmiňuje, že počet dětí narozených mimo manželství stoupá stále rychleji.

V následující tabulce Českého statistického úřadu je jasně znázorněn stále se zvyšující věk matky při porodu. V roce 1993 byl tento průměrný věk stanoven na 25 let, v porovnání s rokem 2010, kdy průměrný věk matky byl 29,6 let, tak přicházíme k rozdílu necelých 5 let.

Obrázek 4: Průměrný věk matky při porodu podle rodinného stavu

Rok	Ženy celkem	v tom			
		vdané	ostatní	z toho	
				svobodné	rozvedené
1993	25,0	25,1	24,6	22,3	29,8
1996	26,1	26,3	25,2	23,0	30,4
1999	26,9	27,2	25,6	23,6	31,1
2000	27,2	27,6	25,8	23,9	31,4
2001	27,5	28,0	26,1	24,3	31,7
2002	27,8	28,4	26,2	24,5	31,9
2003	28,1	28,7	26,5	24,8	32,3
2004	28,3	29,1	26,7	25,1	32,5
2005	28,6	29,4	27,0	25,5	32,9
2006	28,9	29,7	27,3	25,9	33,1
2007	29,1	30,0	27,6	26,2	33,5
2008	29,3	30,3	27,8	26,5	33,6
2009	29,4	30,5	27,9	26,7	34,0
2010	29,6	30,7	28,1	27,0	34,1

(Čzso, ©2012)

Pro názornější představu o silícím trendu odkládat mateřství až na období střední dospělosti zmiňuje Sobotková (2007, s. 154) několik čísel. V Anglii byl v šedesátých letech průměrný věk při narození prvního dítěte (u vdáných žen) 24 let. V devadesátých letech je to u vdáných již 29,1 roku (u všech žen 27,9). Statistiky ukazují, že téměř 10% porodů v Anglii a Walesu připadá na matky starší 35 let. Obdobné údaje platí pro všechny vyspělé země. U nás je tento trend také zřejmý, ale nastupuje oproti západním zemím opožděně.

4.3 Alternativa – bezdětnost

Stav bezdětnosti je možné definovat jako absenci rodičovství, je ale potřeba rozlišovat zejména mezi dobrovolnou bezdětností a nedobrovolnou bezdětností, jak uvádí Hašková (2006, s. 15), kdy dobrovolná bezdětnost je následkem vlastního rozhodnutí, vlastní volby, oproti tomu bezdětnost nedobrovolná je důsledkem problému způsobeného různými bariérami.

Přibližně v polovině 90. let klesla rapidně plodnost v České republice na velmi nízkou hranici. Podle Haškové (2009, s. 15) až pod hranici 1,3 dítěte na jednu ženu, čímž se Česká republika zařadila mezi země s extrémně nízkou plodností. Také Konečná (2009, s. 89) uvádí, že podle studií demografů je 15-30% lidí na světě bezdětných a jejich podíl se stále zvyšuje téměř ve všech rozvinutých zemích.

Klesající porodnost považujeme za zvlášť závažný problém, který se dotýká celé společnosti. K nárůstu bezdětných osob došlo v České republice vlivem politických změn v 90. letech 20. století. Dle Haškové (2009, s. 24) je pozdní růst bezdětnosti a pokles plodnosti spojován zejména s působením následujících faktorů před rokem 1989:

1. nedostatečné rozšíření kvalitní hormonální antikoncepce, absence sexuální výchovy a regulace plodnosti spoléháním se na potraty,
2. nedostatečná motivace k dosažení vyššího vzdělání z důvodu omezených možností studia, nebo i omezených možností seberealizace na trhu práce,
3. omezeny byly i volnočasové aktivity (zejména cestování),
4. nízký podíl vysokoškolské populace,
5. percepce rodiny jako jediného místa seberealizace nebo úniku před státní mocí,
6. opatření, která zvýhodňovala mladé sezdané páry s dětmi, například bytová politika či novomanželské půjčky.

4.4 Alternativa – single

V životě současné mladé generace, ve věku okolo 20-30 let, stále chybí vlastní rodina, děti, které dříve, v období reálného socialismu byly považovány za základ při dosažení dospělosti. Kromě rozvedených a opakovaných manželství existuje také spousta

nesezdaných páru a počet svobodných matek také stoupá. Jak uvádí Sobotková (2007, s. 128), v minulosti představa pod pojmem svobodná matka byla žena, která udělala chybu, ale dnes je nutné tuto představu přehodnotit, protože existuje spousta žen, které si velmi přejí mít dítě, i když ještě nenašly vhodného partnera do manželství.

Jedinec, který žije sám, je většinou definován něčím jiným než klasickými mezilidskými vztahy, například svou profesí. Takový styl života může někdy vést až k určité izolaci. Vágnerová (2000, s. 341) ve skupině mladých lidí definuje tři skupiny lidí, kteří žijí sami:

1. Lidé, kteří si volí tento styl života, si jej většinou zvolí sami, protože jim vyhovuje a chtějí tak žít i v budoucnosti. Důvody mohou být různé, například osobnostní vlastnosti, dominance profesního zaměření nebo i odlišná sexuální orientace.
2. Jedinec, který tento styl života vnímá jako dočasný, zvolil si jen v období mladé dospělosti. Například kvůli své profesi nebo zálibám. Můžeme říci, že jde spíše o odklad partnerského soužití, než jeho definitivní odmítnutí.
3. Osoba, která nemá jinou možnost, tudíž si tento styl dobrovolně nevybral. Nemá partnera, s nímž by žil. Nedovede svůj styl života změnit, i přesto, že s ním není příliš spokojený. Jde o život osamělého, izolovaného a často i nejistého člověka. Můžeme zde zařadit například osoby, které se rozvedli a poté již nenašli nového partnera.

5 RODINA

„Rodina je nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou, jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kulturního vývoje.“ (Havlík a Kořa, 2002, s. 67)

Termín rodina, má nespočetně mnoho výkladů a způsobů, jak tento termín můžeme pochopit. Každá vědní disciplína, ať už je to sociologie, právo či psychologie, uplatňuje jiný přístup. Nejen, že odborníci vykládají tento termín vždy dle svého a nemají jednotný výklad, stejně tak ale i my, celá společnost, každý z nás pod pojmem rodina vidí něco odlišného. Je to snad dané tím, že každý z nás má své představy, jiné, jako ostatní. Je to podmíněné také tím, že každý máme absolutně jiný život, v tomto případě ten rodinný, a dle zkušenosti z vlastní rodiny pak vznikají představy a postoje o rodině, které jsou zcela individuální. Podrobné definice rodiny se dle jednotlivých autorů v některých částech liší, ale dle všech je dnešní rodina tvořena především heterosexuálním párem, ať už sezdaným či nesezdaným a jejich dětmi.

Každopádně rodina jako taková, je velice důležitá pro každého jedince, a zastává několik velmi zásadních funkcí. Jak uvádí Jandourek (2006, s. 206), funkcemi rodiny jsou reprodukce lidského rodu a výchova potomstva. Mnohé funkce od počátku novověku rodina postupně předává státním a dalším institucím, to může být například ekonomická podpora, což vede k určité krizi rodiny, patrné například na vysoké míře rozvodovosti. I nadále však rodina zůstává důležitým prostředím socializace, intimity a sociální podpory. Vlastními slovy bych pak rodinu charakterizovala jako malou primární sociální jednotku, můžeme říci také instituci, která je odjakživa považována za základ celé společnosti. Rodinu současnosti je možno považovat za institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské či manželské vazby.

Protože se ale rodina pohybuje v určitém společenském prostoru, nezůstává pojetí ani funkce rodiny v průběhu dějinného vývoje neměnné. Jak uvádí Kraus a Poláčková (2001, s. 78), charakteristickým znakem československé rodiny v druhé polovině 20. Století byl fakt, že se jednalo hlavně o rodinu manželskou. Požadovaným atributem či společenskou normou společného života bylo uzavření manželství. Moderní rodina, tvořená párem rodičů a dětmi, bývá nazývána rodinou nukleární. Rozšíření konceptu rodiny o blízké příbuzné umožňuje pojem rodina rozšířená. Prostor pro odlišení typu rodiny, v níž jedinec

vyrůstá jako dítě a kterou sám zakládá, nabízejí pojmy rodina orientační a prokreační. Můžeme také dále rozlišit i rodinu úplnou a neúplnou.

Tradiční rodina byla vždy založena na tradici, zvyklostech, hodnotách a sounáležitost, ostatně tak napovídá již název. Velký vliv v té době mělo křesťanství, ale i jiná náboženství. Oproti tomu moderní rodina již opouští tradiční hodnoty a soustředí se spíše na zábavu a prožitky, žije přítomností, z maximálního užitku. V moderní rodině se pomalu ale jistě vytrácí význam samotné rodiny, soudržnost členů rodiny a začíná převažovat individualismus a lidé naplňují hlavně své osobní potřeby, například u žen již není prioritou mít rodinu, děti a vzornou domácnost. Naopak, spousta žen dnes rozšiřuje své vzdělání nebo volí kariéru. Stejně tak uvádí i Maříková (2000, s. 125), s průnikem stále početnějších skupin žen s vyšším vzděláním a kvalifikací na trh práce, dochází k podstatným změnám i ve sféře soukromé, uvnitř rodiny. Mění se její velikost i struktura, dochází k narušení tradiční dělby práce v domácnosti, k proměně obsahů rolí muže a ženy v rodině. Rodina se stává stále více otevřenou ve všech směrech. Otevírá se tak prostor pro více partnerský způsob soužití, mění se v ní nejen vztahy mezi partnery, ale i mezi rodiči a dětmi.

Neznamená to ovšem, že by si lidé neuvědomovali význam rodiny, je to ovšem individuální, v dnešní době už se rozcházejí názory a postoje k rodině. Přirozený vývoj a změny zasahují do všech oblastí života člověka a společnosti, proto si i rodina prošla svými velkými změnami, především v období 20. století. Změny, kterými rodina prošla, jsou zřejmé, dnes vypadá rodina značně odlišně, ostatně tyto změny dobře popisuje Kraus a Poláčková (2001, s. 83):

1. **Převzetí mnoha funkcí rodiny jinými sociálními institucemi** – dnešní rodina už neplní ani zdaleka tolik funkcí, v porovnání s dřívější rodinou. Například funkci ekonomickou z velké většiny přebírá stát.
2. **Vytrácí se ritualizovaná forma zakládání rodiny** – dnes již není nutností uzavírat manželství, existují jiné formy soužití, které jsou dnes absolutně tolerovány společností. Ostatně o tom jsem se již zmiňovala v předchozích kapitolách.
3. **Stabilita rodiny již není jako dřív** – značně klesá stabilita rodiny, což mohlo zapříčinit mnoho důvodů. Zmínila bych například emancipaci žen nebo rostoucí počet rozvodů.

4. **Struktura rodiny se mění** – dnes se již neobjevuje tolik vícegeneračních soužití, roste počet jednočlenných domácností, klesá počet dětí v rodině.
5. **Plánované rodičovství a antikoncepce** – díky antikoncepci, se snižuje počet interrupcí, snižuje se také počet nechtěných těhotenství a podobně
6. **Délka soužití v rodině** – prodlužuje se doba, po kterou děti žijí se svou rodinou, s rodiči ve společné domácnosti.
7. **Organizace rodinného cyklu** – již není prioritou či nutností uzavírat sňatek pro pořízení dítěte. Lidé si pořizují děti v pozdějším věku.
8. **Čas strávený v zaměstnání** – Rodiče stále více času musí trávit v zaměstnání, díky tomu jim nezbyvá tolik času na děti a rodinné příslušníky
9. **Roste počet tzv. dvoukariérových manželství** – což zapříčiňuje především emancipace žen.

Přechod od rodiny tradiční, přes rodinu moderní až po současnou postmoderní je značný, to je zřejmé. Změnila se doba a společně s ní samozřejmě i samotná společnost, a ani instituce jako je rodina se změnám neubráníla a změnila se takřka od základu. V moderní rodině byla struktura ještě nukleární, dnes, je již velice individualizovaná a také variabilní. Mezigenerační přenos je opravdu slabý a funkce většinou pouze citové. Což jasně potvrzuje i Možný (2002, s. 20), který hovoří o tom, že rodině zůstal konsum, zábava a citové bezpečí, z čehož jen v tom posledním je jistě nenahraditelná.

Dnes vidíme často rodiče, kteří žijí v nesezdaném soužití, nebo spolu vůbec nežijí, tak jak to často bývá. V mnoha případech spolu zůstávají jen kvůli výchově dětí, sdílí společnost domácnost, ale mimo to mají každý svůj život, své zájmy a priority. Narůstá počet osamělých či svobodných rodičů a v neposledních řadách i bezdětných lidí.

6 PŘEDSTAVY MLADÝCH LIDÍ

Každý člověk, nejen ten mladý, má svou představu o životě, o svých životních cestách, ať už se to týká rodiny, kariéry či vzdělání. Každá doba udává jakési očekávání, můžeme říct sociální normu, která jedince nepřímým tlakem nutí k rozhodnutí. K přirovnání mě opět napadá doba, kdy mezi mladé dospělé patřili naši rodiče. Byla to doba, kdy se dovršením dospělosti uzavírali sňatky, společnost považovala za absolutně nepřípustné přivést dítě do vztahu bez manželství, a jiné. Stejně tak i dnešní doba svým způsobem očekává, že mladí lidé budou uzavírat manželství, budou mít děti, zakládat rodiny. Druhá strana věci ale ukazuje, že je naprosto zřejmé, že doba zvyšuje toleranci k lidem, kteří se rozhodli do manželství nevstupovat nebo odkládat mateřství do pozdního věku. Lidé mají na výběr, zda budou volit rodinu a tradiční hodnoty, či naopak dají přednost studiu a kariéře. Volba je zcela individuální, stejně tak jako samotné představy těchto mladých lidí.

6.1.1 O manželství

Představy a pohledy na manželství jsou samozřejmě zcela individuální. Každý člověk má svůj postoj a názor a stejně tak představu, kterou mohl získat například od své rodiny, ale i z okolí ve kterém žije. Člověk, který žije v rodině plné lásky, ve které mu rodiče poskytují obraz dokonalého manželství, má samozřejmě ideálnější představu, než člověk, který žije v rodině rozvedené, nefungující, může mít naopak naprosto opačný postoj a představu. Je to ale opravdu individuální, někdo naopak může podlehnout přání, že jeho rodina bude naprosto jiná, než ta původní, což obvykle bývá u špatně fungujících rodin. Postoje ale měníme hlavně s věkem a dobou.

Karsten (2006, s. 122-123) uvádí, že ještě před několika desítkami let bylo běžné pořádat svatbu, když bylo na cestě dítě. Neprovdaná matka byla diskriminována a ocitla se na okraji společnosti. Dnes již s sebou těhotenství nenesou nutnost vdavek. Počet dvojic žijících spolu bez svazku manželského a vychovávajících dítě nezadržitelně roste (v roce 2000 v Německu asi 624 tisíc), stejně jako počet matek samo vychovatelek (v roce 2000 v Německu 1,52 milionu) a otců samo vychovatelů (308 tisíc). Některé průzkumy přinesly indicie naznačující, že v mužích bývají silněji zakořeněny tradiční normy rodinného života: muži jsou častěji těmi, kdo si přejí svatbu, a dítě (nebo další dítě) si také přejí muži od svých partnerek – přinejmenším v etapě rané dospělosti. V ženách se silněji probouzí přání

mít dítě teprve po překročení třicítky, samozřejmě mimo jiné na základě vědomí toho, že možnost přivést dítě na svět má své biologicky dané věkové hranice.

Podobné tvrzení uvádí i Kraus (2006, s. 81), kdy ve své publikaci zmiňuje, že do konce 80. let nebyla otázka partnerského soužití aktuální, neboť do manželství vstupovalo 90 % mladých mužů (s průměrným věkem 24,5 roků) a 96 % mladých žen (s průměrným věkem 21,7 roků). Navíc se více jak polovina z celkového kontingentu prvních dětí narodila na základě předmanželského nechráněného pohlavního styku (tzv. se museli mladí brát). K tomu přistupovalo i celkové veřejné mínění, které odsuzovalo narození dětí mimo manželský svazek, ale také velice výrazná celospolečenská (zejména ekonomická) podpora mladým manželským párům.

K hlavním vlivům způsobujících takovou změnu, růst individualismu, prosazování, emancipace žen, včetně jejich ekonomické nezávislosti, odmítání tradičních hodnot, zájem o zvýšení kvalifikace prostřednictvím studia na středních a vysokých školách, vliv nezaměstnanosti mladých a tím i opatrnější rozhodování o sňatku a narození dítěte a v neposlední řadě pak i snaha dosáhnout poměrně vysoké životní úrovně. Partnerství očividně začíná být převládajícím modelem vzájemného soužití, a to na úkor manželství a mnohem více dětí se rodí mimo manželský svazek. (Kučera, 2000 cit. podle Kraus, 2006, s. 81)

Každý jedinec má odlišné a individuální představy a postoje k manželství. Často se poukazuje na to, že v moderní společnosti dochází k poklesu sňatečnosti právě proto, že mladí lidé dávají přednost životu, který pokud možno neomezí jejich osobní svobodu a individuální rozvoj. Podle Fialové (2000, s. 74) lze vztah mezi manželství a svobodou vnímat čtverým způsobem:

1. „idealisté“ si myslí, že je manželství nijak neomezí, a proto do manželství vstoupí ochotně,
2. „individualisté“ si uvědomují, že manželé se musí navzájem podřizovat, a protože se omezovat nechťejí, sňatek příliš ochotně uzavírat nebudou,
3. „realisté“ si uvědomují, že vstupem do manželství přijdou o část své svobody, ale jsou ochotni tuto cenu zaplatit,
4. Poslední skupinu představují lidé, kteří si myslí, že by je manželství v otázce osobní svobody neomezilo, ale stejně by je uzavřít nechťeli, jejich nechuť ke sňatku pramení z jiných důvodů.

6.1.2 O rodičovství

Rodičovství představuje jeden z hlavních a klíčových okamžiků v životě každého. Hlavně proto, že na sebe přechodem k rodičovství přebíráme nevratně roli matky nebo otce, roli rodiče. Rodičovství můžeme považovat, stejně jak potvrzuje (Možný, 2002, s. 126) za nejvýznamnější přechod v rodinném cyklu, který je zároveň patrně nejvýznamnější přechod v našem životním vývoji a to, že máme anebo mohli bychom mít rozhodnutí o něm ve svých rukou, ho nečiní lehčím, spíše naopak.

Naprosto vystihující tvrzení (Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, 2010, s. 127) pravdivě popisuje a vystihuje fakta, jak antikoncepce vytvořila ženám a mužům takové podmínky, které jim daly možnost rozhodovat o tom, zda budou mít nějaké děti (popřípadě kolik) a v kolika letech by chtěli dítě mít. Nikoli nutnost, ale možnost rodičovství s sebou přinesla nové požadavky trhu práce a veřejné sféry. Lidé jsou nuceni rozhodovat se mezi rolí, které jsou mezi sebou často v konfliktu. Skloubení pracovních povinností vystupňovaných požadovanými nároky trhu práce se zakládáním rodiny, starostí o domácnost a rolí rodiče, je v dnešní společnosti nesnadný úkol. Reprodukční strategie jsou tedy jednou z oblastí života zejména mladých lidí, kterou musí uzpůsobit nebo dokonce podrobit tlaku profesní kariéry či jiných aktivit.

V dnešní době existuje spousta faktorů, která ovlivňuje rozhodnutí mladých lidí o rodičovství. Jak uvádí Fialová (2000, s. 77), z výsledků faktorové analýzy vyplývá, že podmínky, které mladí lidé považovali za podstatné pro narození dítěte, lze rozdělit do čtyř okruhů:

1. Ekonomické a materiální zabezpečení (ekonomická samostatnost, výdělečná činnost, dostatečný finanční příjem, možnost samostatného bydlení, vybavení domácnosti),
2. Splnění „formálních“ podmínek (plnoletost, ukončení vzdělání),
3. Podpora druhých (rodičů a státu)
4. Kvalitní partnerský vztah (dostatečně dlouhá známost s partnerem, kvalita společného života ověřená společným bydlením a hospodařením před sňatkem).

Podle výzkumu Fialové (2000, s. 84), na prvním místě uvádějí muži i ženy vlastní byt, který se objevoval znovu ve druhém a třetím pořadí, takže jej celkem uvedlo 94 % respondentů. Za touto výrazně prioritní potřebou se stejně pravidelně

objevoval dostatek finančních prostředků. S výrazným odstupem (ve srovnání s vlastním bytem s pouze třetinovou frekvencí) se jako třetí a čtvrté v pořadí umístilo partnerské a rodinné zázemí a zaměstnání. Ve srovnání s těmito potřebami se všechny ostatní vyskytovaly méně často, a lze je v poměru k ostatním považovat spíš za okrajové.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Můj výzkum navazuje na teorii mé bakalářské práce. Ve výzkumu jsem soustředila na aktuální postoje současné mladé generace na manželství a rodičovství ve Zlínském kraji. Výzkum byl zaměřen na mladou generaci, ve věku 15-30 let. Postoje mladé generace jsem zjišťovala pomocí dotazníku a nejrůznějších otázek na toto aktuální a stále diskutované téma.

7.1 Přípravná fáze

V této přípravné fázi jsem si předem stanovila výzkumný problém, výzkumný cíl a následně i výzkumné otázky. Na základě toho jsem vytvořila dotazník, který jsem rozdala, mezi své přátele, kamarády a spolužáky. Dotazníky byly pouze zkušební, proto byl počet celkově rozdaných pouhých 50. Po předběžném vyhodnocení tohoto zkušebního dotazníku jsem si vypracovala odpovědi na výzkumné otázky. Díky této fázi jsem zpětně našla chyby, které se v dotazníku objevovaly. Na základě toho jsem si upravila výzkumné otázky, a také některé položky v dotazníku. Bez této fáze by můj výzkum byl k ničemu, jelikož bych na chyby přišla až pozdě, proto hodnotím tuto fázi jako užitečnou.

Další problém, který jsem díky pilotáži zjistila, byl problém s počtem respondentů. I když jsem původně vůbec nepředpokládala, že v této oblasti může nastat komplikace. Zjistila jsem, že nemám tak velké množství kontaktů ve skupině osob po patnáctém roku, a stejně tak i osoby starších 25 let. Nejvíce respondentů jsem získala mezi svými vrstevníky, spolužáky, a to ve věku 21-25 let. Na základě této informace jsem se rozhodla kontaktovat některé střední školy v okolí mého bydliště, a zjišťovala jsem, zda by bylo vedení ochotné a povolilo mi využít studenty k vyplnění dotazníků, abych si mohla doplnit kategorii 15-20 let. Většina se však k dotazníkovému šetření stavěla negativně. Proto jsem se musela přiklonit k jiné možnosti, a zvolila jsem získávání respondentů pomocí internetu.

7.2 Výzkumný problém

„Jaký postoj zaujímá dnešní mladá generace k institutu manželství a rodičovství?“

V každodenním životě se setkávám s mladými lidmi, se kterými často probírám tyto témata. Manželství a rodičovství je téma, které se týká každého z nás, a ať chceme nebo ne, nad těmito otázkami se zamýšlí snad každý mladý člověk. Každý má jiný názor, ať už

pozitivní či negativní, i přesto je manželství i rodičovství součástí života a patří mezi velice aktuální a diskutované témata.

7.3 Cíl výzkumu

Cílem mé práce bude zjistit, jaký postoj zaujímá dnešní mladá generace k institutu manželství a rodičovství.

7.3.1 Dílčí cíle

- Zjistit, zda mladí lidé preferují manželství nebo alternativní formy společného soužití.
- Zjistit zda plánují v budoucnu rodinu, zda chtějí mít děti.
- Zjistit, zda považují za nutnost či samozřejmost vstup do manželství, v případě těhotenství.
- Zjistit, jaké hodnoty mladí lidé upřednostňují.
- Zjistit, kolik dětí by chtěli mít.
- Zjistit, v kolika letech by chtěli založit rodinu
- Zjistit, zda jsou mladí lidé od svých rodičů k manželství, či naopak odrazováni.

7.4 Výzkumné otázky

Ke svému výzkumu jsem si zvolila následující výzkumné otázky:

VO1: Existuje rozdíl v tom, zda mladí lidé chtějí žít v manželství nebo v nesezdaném soužití, v závislosti na pohlaví?

VO2: Jaké hodnoty jsou pro mladou generaci nejdůležitější?

VO3: Plánují mladí lidé děti a liší se tyto plány v závislosti na pohlaví?

VO4: V jaké věku plánuje mladá generace založení rodiny?

VO5: Považuje mladá generace za důležité uzavírat manželství v případě, že chtějí dítě?

VO6: Odrazují rodiče své děti od manželství nebo naopak?

7.5 Výzkumná metoda

Pro získání co možná největšího počtu respondentů jsem se rozhodla pro kvantitativní výzkum. Jako výzkumnou metodu jsem si potom zvolila dotazník. Jedná se asi o nejčastější používanou metodu, která se velice často používá ke zjišťování názorů a postojů k danému tématu, které dotazující zkoumá. „Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně“ (Chráska, 2007, s. 163).

K rozhodnutí o této metodě mě vedli hlavně pozitiva, které s sebou nese, ostatně některé z nich uvádí i Pelikán (2007, s. 105) jako nesporné výhody dotazníku. Je to například jednoduchá administrace a s tím související možnost počítačového zpracování dat. Což je velice důležité, jelikož další výhodou dotazníků je možnost oslovení velkého množství respondentů, které souvisí s velkým množstvím dat.

Dotazník byl zcela anonymní pro ochranu osobních i citlivých informací o osobách, které se dotazníkového šetření zúčastnili. Dotazník obsahuje 21 položek, a skládá se z otázek uzavřených, otevřených, polouzavřených a jedné škálové otázky.

7.6 Výzkumný soubor

Ke svému dotazníku jsem zvolila záměrný výběr. Můj výzkum se zaměřoval cíleně na mladou generaci, tudíž jsem už předem neměla pochybení, že by mohl být problém s počtem respondentů. Předběžně jsem měla v plánu oslovit přibližně 300 lidí, přičemž jsem předpokládala návratnost dotazníků minimálně 150. Prvotně, jak už jsem zmiňovala v jedné z předchozích kapitol, jsem měla v plánu asi nejjednodušší způsob získávání respondentů, a to cestou škol, kde například na středních školách, není o respondenty nouze. Samozřejmě jsem ale plánovala oslovení i jiné kategorie, než jsou žáci a studenti, aby vzorek nebyl složen pouze ze studentů. Na některých školách ale nebylo úplně jednoduché se domluvit, jelikož někteří učitelé či vedení školy nechtěli narušovat vyučovací hodiny, a neměli přímo pozitivní postoj k dotazníkovému šetření. Proto jsem v poslední chvíli rozhodnutí přehodnotila a zvolila jsem způsob sběru dat jiný, využila jsem současné moderní doby a sestavený dotazník jsem zveřejnila na internetové stránce www.vyplnto.cz, kde jsme předpokládala vyšší počet respondentů a jednodušší distribuci

dotazníků. Tuto stránku jsem využila čistě pro účely propagace a distribuce dotazníku, nikoli pro vyhodnocení dotazníku.

Internetovou adresu svého dotazníku jsem rozdala lidem ve zvolené věkové kategorii pro rozšíření mezi vrstevníky, a po domluvě jsem adresu nechala i na středních školách, kde jsem původně respondenty hledala. Vedení bylo v tomto případě ochotnější a slíbili mi, že v předmětu Informační technologie, mé dotazníky se studenty vyplní se. Dále jsem k distribuci dotazníku využila sociálních sítí a emailu. Nejsložitější potom bylo oslovovat respondenty tak, aby se alespoň přibližně shodovali počty dotazníků od žen a od mužů, aby bylo možné později tyto dvě proměnné porovnávat. Tato cesta byla dle mého vyhovující pro všechny strany, hlavně z časového důvodu. Respondenti mohli dotazník vyplnit v klidu doma u svého počítače a v čase, který jim samotným vyhovoval. Samotný sběr dat trval 7 dní. Návratnost byla nad mé očekávání vysoká a to 313 dotazníků, z toho 158 žen a 155 mužů.

7.7 Způsob zpracování dat

Získaná data byla sečtena, spočítána, a hodnoty byly pomocí programu MS Excel zaznamenány do tabulek. Jednotlivá data jsou zpracované do tabulek četnosti, absolutní i relativní. Jako doplňující prvek k tabulkám jsou sestaveny výsečové grafy, kde jsou výsledky znázorněny v procentech. V dotazníku je i jedna otázka škálová, tato je zpracována do tabulky, kde je uveden průměr a rozptyl.

8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE

Samotné výsledky kvantitativního výzkumu jsou pro přehlednost znázorněné vždy v tabulce a poté pomocí grafu.

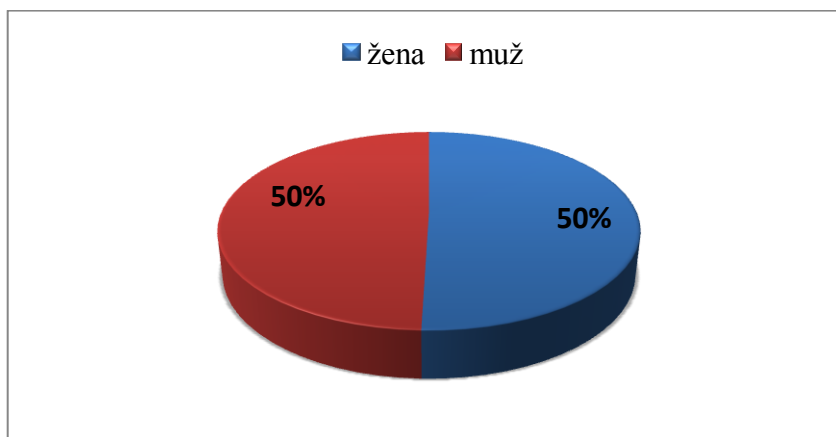
Součástí dotazníku jsou i otázky informačního či identifikačního charakteru, které byly v zápětí využity k zodpovězení některých otázek. Jsou to položky, které jsou umístěny na začátku dotazníku, v mém případě otázky číslo 1-6.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka 1: Jaké je Vaše pohlaví?

	žena	muž	Σ
Absolutní četnost	158	155	313
Relativní četnost (%)	50,48	49,52	100

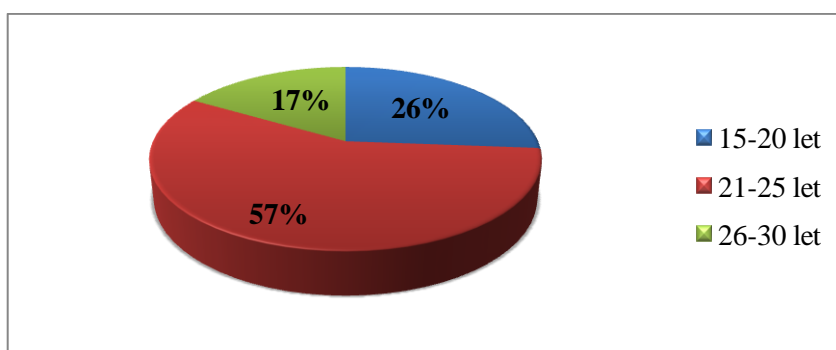
Graf 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Povinná otázka, na kterou musel respondent odpovědět jednou z nabízených možností. Z celkového počtu 313 respondentů, kteří se zúčastnili dotazování, bylo po sečtení odpovědí 158 žen a 155 mužů. U této otázky jsem se snažila dbát na to, aby se počty respondentů v pohlaví značně nelišily z důvodu pozdějšího zjišťování souvislostí. Nebylo to úplně jednoduché, jelikož ženy byly mnohokrát aktivnější a ochotnější než muži.

Otázka č. 2: Uveďte prosím svůj věk:*Tabulka 2: Uveďte prosím svůj věk:*

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
15-20 let	82	26
21-25 let	179	57
26-30 let	52	17
Σ	313	100

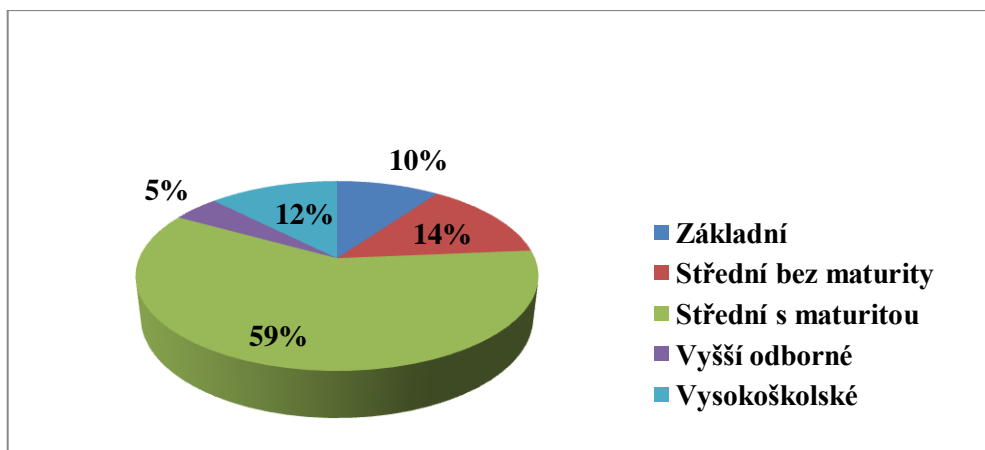
Graf 2: Uveďte prosím svůj věk:

Opět povinná otázka, na kterou musel respondent odpovědět, jednou nabízených odpovědí. Nejvíce respondentů bylo ve věku 21-25 let, a to pravděpodobně z důvodu, že nejvíce aktivní byli spolužáci.

Otázka č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?*Tabulka 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?*

Odpověď	Počet odpovědí	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Základní	31	10
Střední bez maturity	43	14
Střední s maturitou	186	59
Vyšší odborné	14	5
Vysokoškolské	39	12
Σ	313	100

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?

Povinná otázka, na kterou musel respondent odpovědět jednou z nabízených možností.

Otázka č. 4: Kolik máte sourozenců?

Tabulka 4: Kolik máte sourozenců?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0	40	12,8
1	162	51,8
2	79	25,2
3	21	6,7
4	7	2,2
5	1	0,3
6	2	0,7
7	1	0,3
Σ	313	100

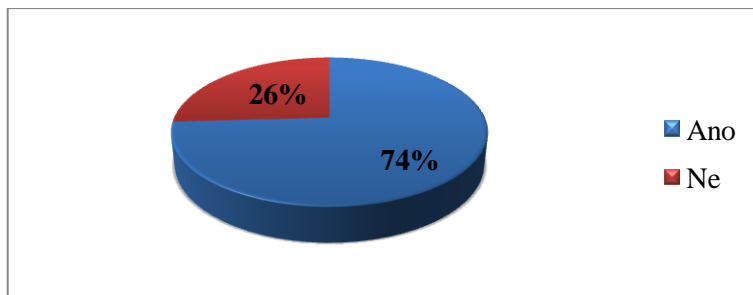
Povinná otázka, ve které respondent odpovídal číselnou odpovědí bez nabízených možností.

Otázka č. 5: Žijete v úplné rodině?

Tabulka 5: Žijete v úplné rodině?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	232	74
Ne	81	26
Σ	313	100

Graf 4: Žijete v úplné rodině?

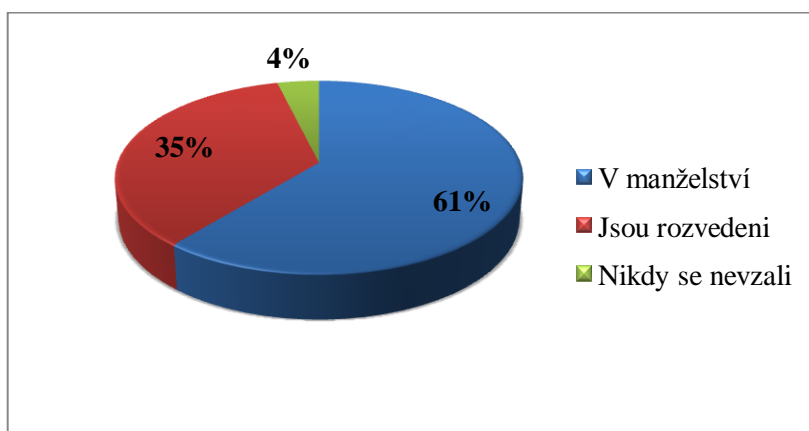
V této povinné otázce volil respondent mezi stanovenými odpověďmi. Upřímně samotnou mě překvapil výsledek úplných rodin, nečekala jsem, že tak velké procento respondentů žije nebo žilo v úplné rodině. Odpověď, že respondent žije v úplné rodině, byla skoro 3x častější, než opak.

Otázka č. 6: Žili Vaši rodiče v manželství?

Tabulka 6: Žili Vaši rodiče v manželství?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
V manželství	191	61
Jsou rozvedeni	110	35
Nikdy se nevezali	12	4
Σ	313	100

Graf 5: Žili Vaši rodiče v manželství?

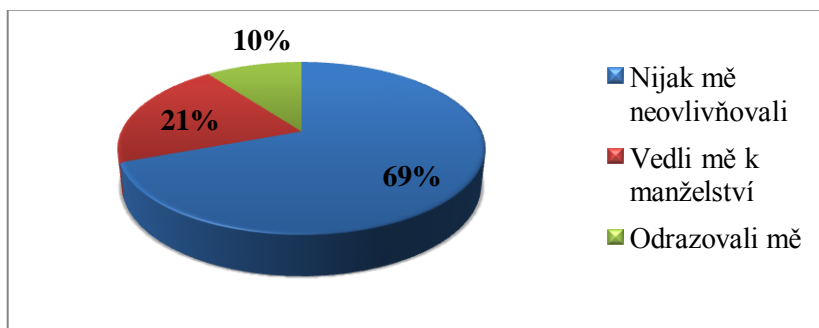
Opět odpověď s nabízenými odpověďmi, položka povinná. Tato otázka byla potřebná pro následovné zodpovězení otázky, zda existuje souvislost mezi soužitím rodičů respondentů a jejich postojem k manželství.

Otázka č. 7: Byli jste ze strany rodičů vedeni k uzavření manželství nebo Vás rodiče odrazovali od manželství?

Tabulka 7: Byli jste ze strany rodičů vedeni k uzavření manželství nebo Vás rodiče odrazovali od manželství?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nijak mě neovlivňovali	217	69
Vedli mě k manželství	64	21
Odražovali mě	32	10
Σ	313	100

Graf 6: Byli jste ze strany rodičů vedeni k uzavření manželství nebo Vás rodiče odrazovali od manželství?

Tato položka v dotazníku byla opět povinná, respondent musel odpovědět jednou z nabízených možností.

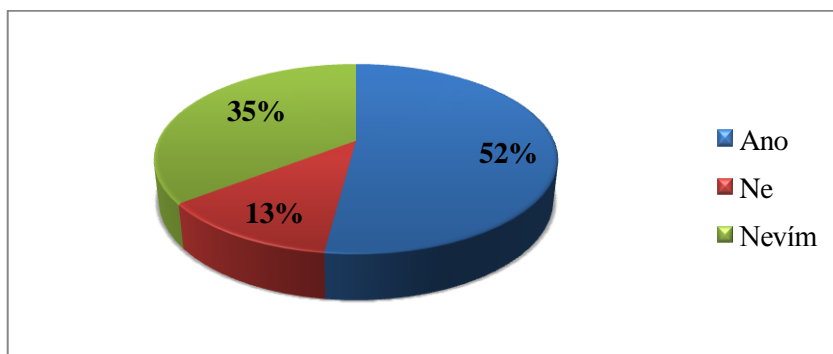
Otázka č. 8: Za jak důležité považujete následující ve Vašem životě?*Tabulka 8: Za jak důležité považujete následující ve Vašem životě?*

Podotázka	Průměr	Rozptyl
Vzdělání	3.537	1.271
Kariéra	3.441	1.179
Mít velké finanční zázemí	3.649	1.135
Zdraví	4.431	1.44
Partner	4.134	1.381
Spokojená rodina	4.15	1.629
Mít v budoucnu děti a rodinu	3.76	1.888
Zajistit si profesní růst	3.403	1.116
Bavit se s kamarády a užívat si	3.466	1.258

Povinná otázka, u které se respondent musel u každé podotázky rozhodnout mezi odpověďmi na dané škále.

Otázka č. 9: Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?*Tabulka 9: Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?*

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	163	52
Ne	39	13
Nevím	111	35
Celkem	313	100

Graf 7: Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?

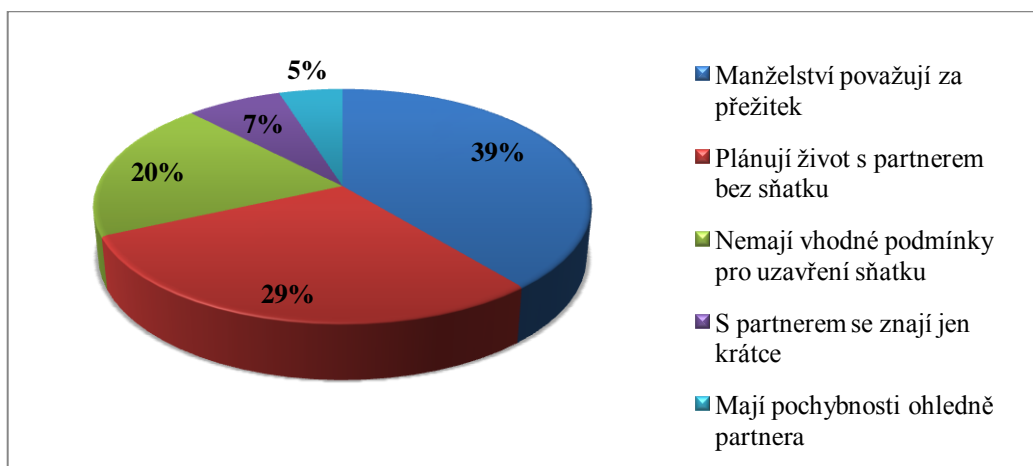
Položka, u které respondent volil jednu nabízených možností, a dle toho se mu dotazník rozvětvil k další otázce, která se ptala na důvod, proč ano, či proč ne. Otázka č. 9 odpovídala, zda respondenti preferují manželství nebo naopak alternativní formu soužití. Na otázku, zda respondent hodlá v budoucnu uzavřít sňatek, z celkového počtu 313 odpovědí odpovědělo 163 kladně. Což mě velice překvapilo, můj předpoklad byl, že více dotazovaných preferuje partnerství před manželstvím. Tento výsledek mě velice pozitivně překvapil, bylo pro mě nečekané zjištění, že současná mladá generace stále uznává institut manželství.

Otázka č. 10: Pokud NE, uveďte proč?

Tabulka 10: Pokud NE, uveďte proč?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Manželství považují za přežitek	16	39
Plánují život s partnerem bez sňatku	12	29
Nemají vhodné podmínky pro uzavření sňatku	8	20
S partnerem se znají jen krátce	3	7
Mají pochybnosti ohledně partnera	2	5
Σ	41	100

Graf 8: Pokud NE, uveďte proč?

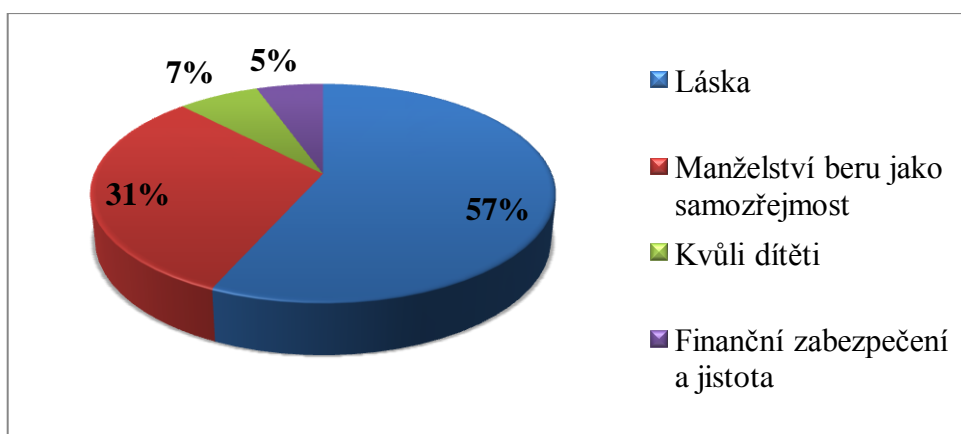
Položka, která navazuje k otázce č. 9, byla určena pro respondenty, kteří volili odpověď ne, což znamenalo, že nechtějí v budoucnu vstoupit do manželství. Tahle položka dotazníku neodpovídá na žádnou výzkumnou otázku, má spíše informační charakter.

Otázka č. 11: Pokud ANO, uveďte proč?

Tabulka 11: Pokud ANO, uveďte proč?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Láska	93	57
Manželství beru jako samozřejmost	51	31
Kvůli dítěti	11	7
Finanční zabezpečení a jistota	9	5

Graf 9: Pokud ANO, uveďte proč?

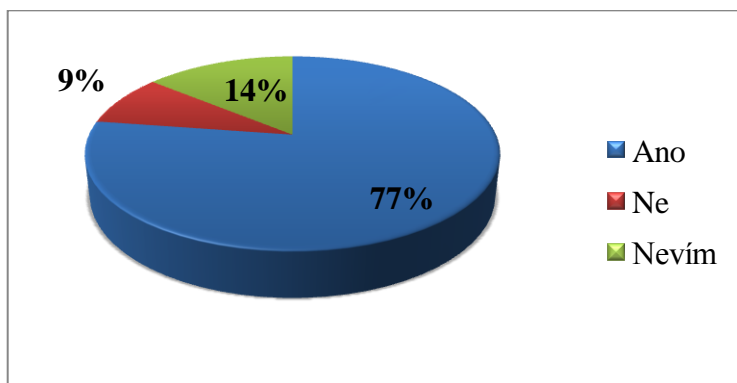
Stejně jako předchozí otázka je tato doplňující k otázce č. 9 a je určena respondentům, kteří mají v plánu vstoupit do manželství. Nepřekvapivě více než polovina chce uzavřít sňatek z lásky, což je samozřejmě pozitivní. Oproti tomu dle mého názoru 31% odpovídajících ano, kteří vnímají manželství jako samozřejmost, není až tolik pozitivní. Přece jen vdávat či ženit se jen „ze zvyku“ není zrovna obdivuhodné.

Otázka č. 12: Chcete mít v budoucnu děti?

Tabulka 12: Chcete mít v budoucnu děti?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	242	77
Ne	27	9
Nevím	44	14
Σ	313	100

Graf 10: Chcete mít v budoucnu děti?

Povinná otázka, u které převažující většina zvolila odpověď ano, přesněji to bylo 242 respondentů z celkových 313. Pouhých 27 respondentů volilo odpověď ne a 44 respondentů stále nemá jasno a odpověděli, že stále neví. To bych si dokázala vysvětlit i tím, že se výzkumu zúčastnili i lidé ve věku 15-20 let, kteří ještě nemusí mít úplně jasnou představu o své budoucnosti.

Další odpověď na otázku, zda ženy chtějí děti častěji než muži, dokládá následující tabulka, kde jsou zobrazeny všechny odpovědi. Je zde zřejmé, že ženy častěji než muži volily možnost, že chtějí děti. U mužů byla naopak oproti ženám častější odpověď, že děti nechtějí.

Tabulka 13: Ženy, muži

Odpověď	Ženy	Muži
Ano	133	109
Ne	6	21
Nevím	19	25

Otázka č. 13: Pokud NE, uveďte z jakého důvodu?

Doplňující, nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy. Záměrně jsem odpovědi neznázornila v grafu ani tabulce, jelikož každá odpověď byla jiná a vzhledem k tomu, že byla otázka nepovinná, odpověděla na ni z celkového počtu 27 respondentů, kteří dítě nechtějí, jen část dotazovaných.

Odpovědi byly v zásadě naprosto stejného významu. Nejčastěji se objevovaly důvody, které měli charakter finanční neschopnosti. Několik respondentů volí raději kariérní růst, než rodinný život a zbytek respondentů uvedlo, že k dětem nemají vztah a nepovažují za důležité děti mít.

Odpovědi byli následující:

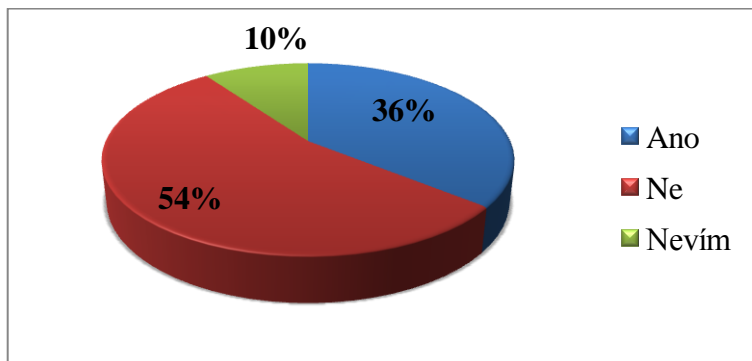
1. Dnešní doba dítě nedovoluje (finance apod.)
2. V dnešní době je dítě finančně náročné
3. Chtěl bych, ale finanční situace to prozatím nedovoluje
4. Je pro mě důležitější kariérní růst, nejsem rodinný typ
5. Kariéra je důležitější
6. Máme co dělat v dnešní době, abychom uživili sami sebe
7. Dítě je náročné ve všech směrech
8. Neberu to jako důležité, nebyla jsem k tomu vedena a nemám k dětem vztah
9. Nechci přivést dalšího nešťastníka do tohoto světa
10. Nechci
11. Nejistota dnešní doby
12. Nejsou peníze a jistota bydlení
13. Nemám je rád
14. Nepovažuji to za důležité, každá žena nemusí mít nutně děti, pokud jí nevyhovuje rodinný životní styl
15. Nikdy jsem k dětem netíhla, nepovažuju to za nutnost
16. Peníze
17. Starosti, velká finanční zátěž
18. V dnešní době jsou děti luxus, doba nedává čas ani peníze

Otázka č. 14: V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), považujete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?

Tabulka 14: V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), považujete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	112	36
Ne	170	54
Nevím	31	10
Σ	313	100

Graf 11: V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), považujete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?

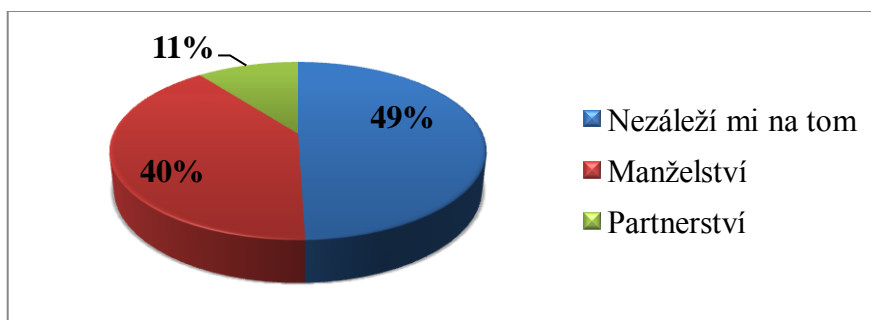
Jedna z dalších povinných položek dotazníku, u které byly dány odpovědi ano, ne a nevím. Zde je zřejmé, že většina respondentů nepovažuje za nutnost vstup do manželství, v případě, že by čekali potomka. I když sama jsem opačného názoru a sama vstup do manželství v případě těhotenství plánuji, předpokládala jsem, že většina respondentů odpoví ne. Pouze 36 % respondentů plánuje svatbu a 10% stále nemá svůj jasný postoj.

Otázka č. 15: Dítě chcete přivést do:

Tabulka 15: Dítě chcete přivést do:

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nezáleží mi na tom	155	49
Manželství	125	40
Partnerství	33	11
Σ	313	100

Graf č. 15: Dítě chcete přivést do:

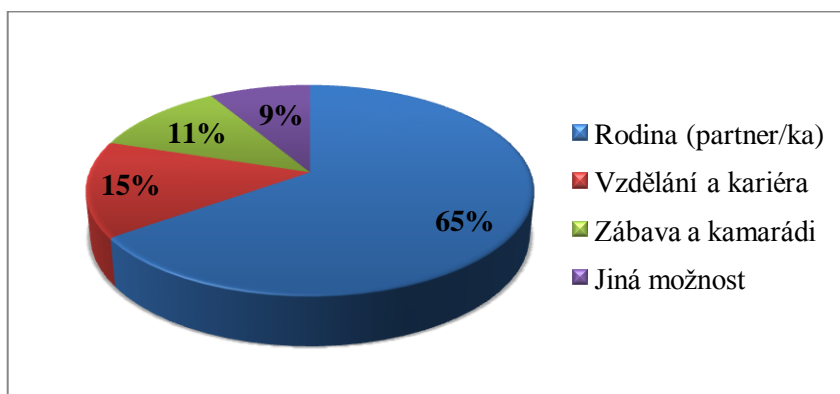
Otázka č. 15 připomíná otázku č. 14. Nepřímo na ni navazuje, nebo lépe řečeno, je jí podobná a podle mého názoru by měli být odpovědi podobné, jako u předchozí otázky. Zajímavé je zjištění, že u předchozí otázky odpovídalo 54% respondentů, že neplánuje uzavírat sňatek v případě očekávání potomka, zde naopak pouhých 11% odpovědělo, že nechce dítě přivést do manželství. I v případě, že si uvědomíme, že velké procento nemá jasný postoj a nezáleží mu na tom, i přesto je tento rozdíl v porovnání s předchozí otázkou veliký. V předchozí otázce byla také volba odpovědi nevím, přesto více než polovina odpověděla ne.

Otázka č. 16: Čemu dáváte přednost?

Tabulka 16: Čemu dáváte přednost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Rodina (partner/ka)	204	65
Vzdělání a kariéra	46	15
Zábava a kamarádi	36	11
Jiná možnost	27	9
Celkem	313	100

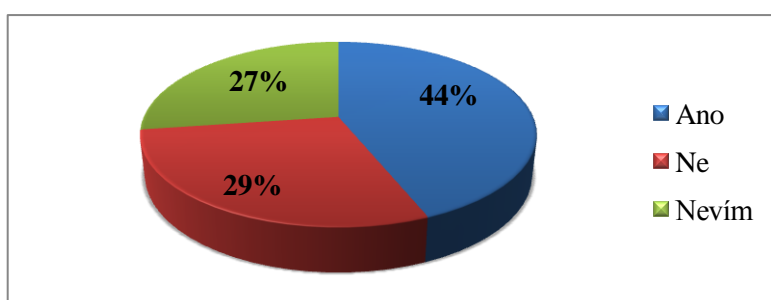
Graf 12: Čemu dáváte přednost?

Zde byly odpovědi pro možnost rodiny a partnera jednoznačně převažující. Až na druhé pozici bylo vzdělání a kariéra. Minimum odpovědí bylo pro zábavu a kamarády.

Otázka č. 17: Dokážete si přestavit život s partnerem v nesezdaném soužití?*Tabulka 17: Dokážete si přestavit život s partnerem v nesezdaném soužití?*

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	137	44
Ne	91	29
Nevím	85	27
Σ	313	100

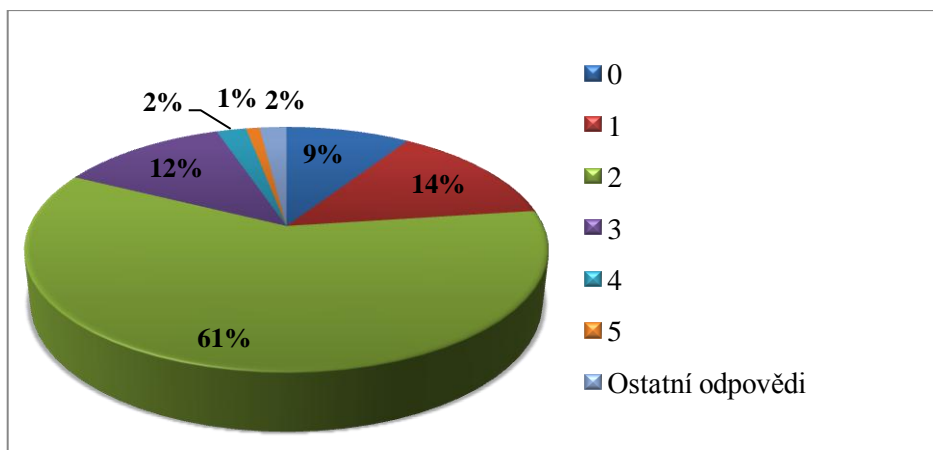
Graf 13: Dokážete si přestavit život s partnerem v nesezdaném soužití?

Z celkového počtu 313 respondentů odpovědělo 44% kladně. Odpovědi ne a nevím byly přibližně vyrovnané, 29% a 27%.

Otázka č. 18: Kolik byste chtěl/a mít dětí?*Tabulka 18: Kolik byste chtěl/a mít dětí?*

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0	29	9
1	43	14
2	187	61
3	39	12
4	7	2
5	3	1
Ostatní odpovědi	5	2
Σ	313	100

Graf 14: Kolik byste chtěl/a mít dětí?

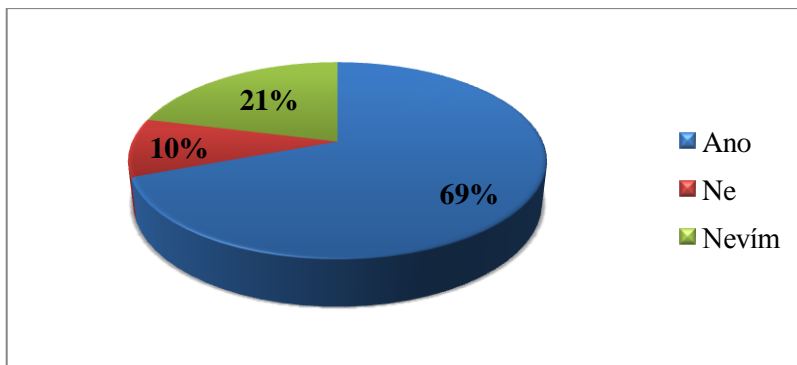
U této otázky respondenti vepisovali číslíci, počet dětí, který by v budoucnu chtěli mít. Kromě očekávaných odpovědí 1,2,3,4 mě překvapili i jiné, objevovaly se i počty jako je 7 dětí. Opět mě napadla podobnost či souvislost otázky 18 a otázky 12, kde respondenti odpovídali, zda chtějí mít děti. 27 respondentů odpovědělo, že děti nechtějí. Když se ale zaměřím na tuto otázku, kde volbu žádné dítě zvolilo 29 respondentů, vidím zde rozdíl. Sice malý rozdíl, i přesto se domnívám, že by se čísla měli shodovat. Nejčastější odpovědí, a to více než 60% byla možnost 2 dětí.

Otázka č. 19: Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?

Tabulka 19: Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	217	69
Ne	30	10
Nevím	66	21
Σ	313	100

Graf 15: Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?

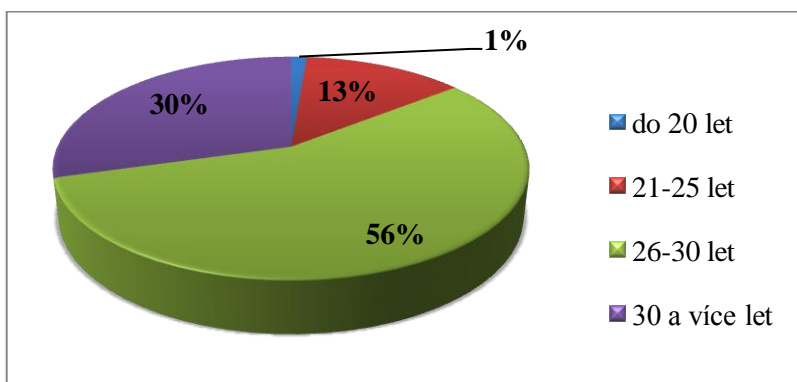
Zde většina respondentů volila kladnou odpověď, pouze 31% bylo jiného názoru. Počet respondentů odpovídající kladně byl ještě větší, než jsem předpokládala.

Otázka č. 20: V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?

Tabulka 20: V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
do 20 let	4	1
21-25 let	41	13
26-30 let	176	56
30 a více let	92	30
Σ	313	100

Graf 16: V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?

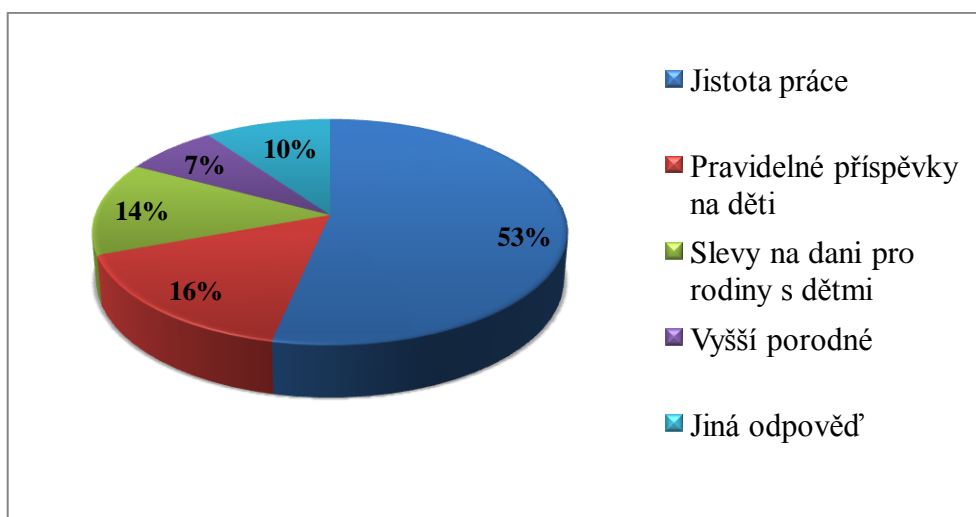
V této povinné otázce byly odpovědi jasně dané. Věkové rozdělení bylo do 20 let, 21 – 25 let, 26 – 30 let a 30 a více let. Nejméně, a to 4 respondenti zvolili první možnost, do 20 let. Nejčastější odpovědí potom naopak bylo rozmezí 26 – 30 let, což by odpovídalo době po ukončení například magisterského studia. 30 % respondentů volilo možnost mít děti až po 30. roku, přičemž se dá předpokládat, že tito respondenti plánují delší studium, nebo chtějí po dosažení vzdělání budovat praxi a s dítětem počkat.

Otázka č. 21: Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?

Tabulka 21: Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jistota práce	167	53
Pravidelné příspěvky na děti	50	16
Slevy na dani pro rodiny s dětmi	42	14
Vyšší porodné	23	7
Jiná odpověď	31	10
Celkem	313	100

Graf 17: Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?

Tato otázka byla povinná, ale neodpovídá na žádnou výzkumnou otázku, sloužila spíše informačně.

8.1 Shrnutí výsledků výzkumu

Cílem této práce bylo zjistit, jaký postoj zaujímá dnešní mladá generace k institutu manželství a rodičovství. Zjistit, zda mladí lidé preferují manželství nebo alternativní formy společného soužití, zda plánují v budoucnu rodinu, zda chtějí mít děti, případně kolik. Zjišťovala také, zda považují za nutnost či samozřejmost vstup do manželství, v případě těhotenství, jaké hodnoty upřednostňuje současná mladá generace a podobně. Ostatně všechny cíle jsou uvedeny v jedné z předchozích kapitol. K těmto cílům byly stanoveny následující výzkumné otázky.

VO1: Existuje rozdíl v tom, zda mladí lidé chtějí žít v manželství nebo v nesezdaném soužití, v závislosti na pohlaví?

VO2: Jaké hodnoty jsou pro současnou mladou generaci nejdůležitější?

VO3: Plánují mladí lidé děti a liší se tyto plány v závislosti na pohlaví?

VO4: V jaké věku plánuje mladá generace založení rodiny?

VO5: Považuje mladá generace za důležité uzavírat manželství v případě, že chtějí dítě?

VO6: Odrazují rodiče své děti od manželství nebo naopak?

K těmto výzkumným otázkám uvádím celkové vyhodnocení, ale také i rozdíly v odpovědích v závislosti na věku. Je více než pravděpodobné, že jednotlivé odpovědi se mohou značně lišit. Pravděpodobnost, že patnáctiletá osoba bude mít stejné postoje či hodnoty, jako osoba o deset let starší je malá. Dále byly porovnány i jiné závislosti, které by mohly dané odpovědi ovlivnit.

1. Existuje rozdíl v tom, zda mladí lidé chtějí žít v manželství nebo v nesezdaném soužití v závislosti na pohlaví?

V průzkumu se ukázalo, že více jak 50%, přesněji 52% respondentů hodlá v budoucnu uzavřít sňatek. Pouze 12 %, což bylo 39 respondentů, sňatek odmítá. Ostatní volili odpověď nevím. Při porovnání jednotlivých odpovědí odlišného pohlaví výzkum neprokázal žádnou velkou souvislost. Rozdíl je zde pouze nepatrný. Ženy se

častěji přikláněly k manželství, celkově to pak bylo 60% žen, které hodlají v budoucnu uzavřít sňatek. Mužů bylo o něco méně, a to 45%. Co se týče druhé odpovědi, která byla proti manželství a vypovídala o tom, že respondenti chtějí zůstat pouze v partnerském vztahu, zde nebyl opět téměř žádný rozdíl. U žen bylo pro partnerský vztah 34% a u mužů celkově 36%. Stále jasnou představu pak nemají muži, kteří volili odpověď neví, celkem tak bylo 36% těchto odpovědí, ze strany mužů. Stejně tak ale i ženy, 34% pro odpověď neví. Tato otázka ukázala, že neexistuje žádný velký rozdíl v závislosti na pohlaví.

V případě, kdy byly porovnány odpovědi v závislosti na věku, bylo zřejmé, že mladší respondenti ještě stále váhají a nemají jasný postoj. Mezi odpověďmi respondentů mladších 20 let bylo 42% pro možnost neví. 38% mladších má již kladný postoj k manželství a chtějí v budoucnu uzavřít sňatek. U respondentů starších 25 let bylo předpokladem, že oproti mladším už mají pevnější postoj a jasnější pohled na budoucnost. Tito respondenti odpovídali v 54% kladně a 25% těchto respondentů manželství odmítá. Oproti mladším, kdy poměrně velké procento stále neví, u starších je těchto nerozhodných pouze polovina, 21%.

2. Jaké hodnoty jsou pro současnou mladou generaci nejdůležitější?

Většina respondentů zvolila jako svou prioritní hodnotu zdraví. Tato odpověď byla samozřejmě očekávána, těžko můžeme dávat na výběr mezi hodnotou jako je například vzdělání a zdraví. Proto v případě, že při tomto hodnocení nebudu brát tuto hodnotu v úvahu a zaměřím se na ostatní odpovědi. Mezi nejčastějšími odpověďmi převažovala možnost rodina, partner a také respondentům záleží na tom, aby měli v budoucnu děti. Hodnoty jako je profesní růst, vzdělání, kariéra se zařadily přibližně na střed žebříčku hodnot. Nejméně důležité pak jsou peníze, zábava, kamarádi. U starších respondentů pak jasně převažovala hodnota partner a rodina, děti. Následovalo vzdělání, kariéra, profesní růst. Na poslední pozici byli kamarádi a zábava.

U mladších respondentů byly prioritní hodnoty dosti podobné, ovšem hned po nich následovala hodnota kamarádi, zábava a peníze. A hodnoty, které byly u starších respondentů hned za prioritními, byly u této mladší kategorie na posledních místech. Vzdělání a kariéru prozatím často nevolili.

3. Plánují mladí lidé děti a liší se tyto plány v závislosti na pohlaví?

Z výzkumu vyplynulo, že více než dvě třetiny respondentů, přesněji 77%, plánuje v budoucnu založit rodinu, což je velice pozitivní výsledek. Pozitivně vidím i negativní odpovědi, kde pouze 9% odpovědělo, že děti nechce. Z celkového počtu 313 respondentů není 27 respondentů nijak převratně velké číslo, což hodnotím velmi pozitivně. Stejně tak hodnotím i pouhých 14 % respondentů, kteří odpověděli, že zatím nemají jasné rozhodnutí.

V případě, že se zaměřím na rozdíly v odpovědích v závislosti na pohlaví, dostanu se k podobným výsledkům jako u první výzkumné otázky, rozdíly zde nejsou příliš velké. U žen i mužů byla nejčastěji volba odpovědi pozitivní, 84 % žen a 70% mužů chtějí mít děti v budoucnu. V případě negativní odpovědi, která se objevovala častěji u mužů, bylo 14 % mužů odpovídajících ne, a pouze 4 % žen.

V závislosti na věku bylo zřejmé, že respondenti mladší 20 let odpovídali častěji negativně, celkově 21 % oproti polovičním 10 % u starších respondentů. V závislosti na této negativní odpovědi je jasné, že kladnou odpověď volili častěji starší respondenti. Zajímavé bylo, že ačkoli by se dalo očekávat, že starší respondenti budou mít jasnější představy a budou mít již jednoznačně daný postoj, u respondentů nad 25 let se objevila odpověď nevím v 17%, stejně tak, jako u osob mladších 20 let, kde odpovědělo nevím také 17%.

4. V jaké věku plánuje mladá generace založení rodiny?

Po vyhodnocení výzkumu vyšla jako nejčastější odpověď možnost mít děti mezi 26-30 rokem života. K volbě tohoto věku se přiklánělo 56% respondentů. Naopak nejméně častá odpověď byla do 20 let. Tu volili jen 4 respondenti, tedy pouhé 1 %. Možnost 21-25 let vyhovovala 13 % dotazovaných a 30 a více preferuje 30 % respondentů. V případě, že opět porovnávám rozdíly v odpovědích na základě věku, byli odpovědi u respondentů do 20 let následující. Pouhé 3 % odpověděly, že chtějí mít děti před 20. rokem života, 16% dotazovaných zvolilo věk 21-35. Největší skupina, 51% se přikláněla k věku 25-30. A zbývajících 30% by chtělo děti až po 30. roku života. U starších respondentů byly odpovědi podobné, jen poslední dvě kategorie, 26-30 let a 30 a více let vyšly z výzkumu s opačnými výsledky. Starší, více než 55%, by chtěli děti až po 30. roku života.

Velmi zajímavé zjištění u této otázky přineslo porovnání odpovědí a hledání rozdílů v těchto odpovědích v závislosti se vzděláním. Vzhledem k tomu, že jsem předpokládala, že respondenti s vysokoškolským či vyšším vzděláním, budou chtít naplnit nejdříve své studijní plány, případně i ty profesní, budovat kariéru a podobně, budou preferovat pozdější věk, 30 a více. Naopak lidé se vzděláním základním či vyučením budou mít blíže k rodině a budou plánovat dřívější věk pro založení rodiny, nebudou mít vysoké cíle v oblasti studia či kariéry. Překvapením bylo, že většina respondentů, která volila věk 30 a více, bylo právě ze skupiny respondentů se základním vzděláním.

5. Považuje mladá generace za důležité uzavírat manželství v případě, že chtějí dítě?

Z výzkumu bylo zjištěno, že více než polovina respondentů nepovažuje za důležité přivést dítě do manželství. Pouhých 36 % dotazovaných bylo pro možnost manželství, u jiné otázky, která zjišťovala to stejné, chtělo dítě do manželství přivést 40 % dotazovaných. Tento výsledek byl velice podobný. Skoro dvojnásobek, přesněji 54 % nepovažuje za důležité přivést dítě do manželství, u další otázky pak 50 % dotazovaných uvádělo, že jim nezáleží na tom, zda přivedou dítě do manželství či partnerského soužití. Při rozdělení odpovědí podle věku respondentů nevyšel žádný zásadní rozdíl. Respondenti mladší 20 let, ale i respondenti ve věku nad 25 let, odpovídali víceméně podobně.

Byla vyhodnocována i další závislost, a to mezi rozhodnutím, zda chtějí přivést respondenti dítě do manželství, a soužitím jejich rodičů. Původním předpokladem bylo, že dotazovaní, jejichž rodiče žijí v manželství, budou chtít také uzavírat manželství, a budou mít k institutu manželství kladnější postoj. Naopak respondenti z rozvedených či nesezdaných rodin, nebudou manželství přikládat velkou hodnotu. Po vyhodnocení vyplynulo, že zde souvislost neexistuje. Respondenti z rodin, kde žijí rodiče v manželství, volili možnost přivést dítě do manželství ve 44 %. Zbýlých 56 % chtějí dítě přivést do partnerského vztahu a nezáleží jim na to, zda budou v manželství. Podobně vyšly i odpovědi respondentů z rodin rozvedených či nesezdaných, kde bylo pro manželství 37 % a pro partnerský vztah 63 %.

6. Odrazují rodiče své děti od manželství nebo naopak?

Z celkového počtu 313 respondentů, uvedlo 217, což je 69 % dotazovaných, že nebyli od rodičů nijak ovlivňováni. Dalších 64 respondentů, přesněji 21 %, bylo od rodičů nějakým způsobem k manželství vedeno. Zbýlých 10 % bylo nějakým způsobem ze strany rodičů negativně stavěno k institutu manželství, jelikož těchto 10 % uvedlo, že bylo od rodičů jednoznačně odrazováno od rozhodnutí uzavírat v budoucnu manželství.

Zajímavé zde bylo porovnat odpovědi respondentů, jejichž rodiče žijí v manželství, a naopak respondentů, jejichž rodiče jsou rozvedeni. U první kategorie bylo od manželství odrazováno pouze malé množství respondentů, pouhé 3 %. Zbýlých 97 % bylo k manželství vedeno, případně nejsou nijak negativně ovlivňováni. Oproti tomu respondenti z rodin rozvedených, uváděli jako nejčastější odpověď, že byli odrazováni, případně neovlivňováni, ale pouze v 9 % byli vedeni a byl jim podáván kladný pohled na manželství. Je zřejmé, že u této otázky existuje souvislost, pakliže porovnáme 3 % odrazovaných, u rodin žijících v manželství a 9 % respondentů vedených k manželství, naopak z rodin rozvedených, je zde rozdíl velký.

ZÁVĚR

Cílem teoretické části bylo přiblížit základní teoretické pojmy a podat ucelený přehled týkající se změn, které probíhají v oblasti rodiny, rodinného života a reprodukčního chování mladých lidí v posledních letech. Kromě kapitoly, kde jsou přiblíženy základní pojmy, má práce několik hlavních kapitol, které popisují základní teoretická východiska týkající se tématu. Na konci teoretické práce je krátce přiblížena současná moderní rodina a také samotné představy mladé generace, nejen k institutu manželství, ale i rodičovství.

V praktické části bakalářské práce bylo cílem, zjistit, za pomoci kvantitativního výzkumu, jaké jsou postoje současné mladé generace k manželství a rodičovství. Výzkumný soubor tvořila mladá generace Zlínského kraje, přesněji od 15 do 30 let.

Zpracováním této práce jsem si značně rozšířila pohled na partnerské vztahy, rodinu a také manželství a rodičovství. Poznala jsem, co pro některé tyto pojmy mohou znamenat a také, jaké jsou postoje jiných. Dokázala jsem se odpoutat od svých představ a postojů a vnímat názory a postoje druhých.

Beze sporu každá doba s sebou nese změny, této práce se dotýkají hlavně změny v preferencích způsobu partnerského soužití. V současnosti jednoznačně vede fenomén nesezdané soužití. V mnoha případech bývá takové soužití bráno jako manželství na zkoušku, i když mladá generace častokrát zastává spíše negativní postoj k manželství, ve většině případů s věkem přijde i změna postoje. Na základě výzkumu je možné konstatovat, že je zřejmé, že manželství stále neztrácí svou hodnotu ani v současnosti, v době, kdy bývá stále více preferováno nesezdané soužitím. Tohle soužití však nemusíme nutně hodnotit negativně, je myslím vhodné a přínosné a dnes už skoro až vyžadované, aby si mladí lidé vyzkoušeli společné soužití, dříve, než vstoupí do manželství. Co se týká rodičovství, většina lidí má postoj kladný. Málokdo přijímá život bez dětí. Někdo dříve, jiný později, většina lidí se však jednou pro rodičovství rozhodne. Tento fakt vyplývá i z výzkumu. Výzkumem se ale potvrdil i fakt, který se ukazuje v demografických výzkumech, a to, že se věk matek při porodu bude nejspíše i nadále zvyšovat. Tento jev souvisí ve většině případů s odkládáním sňatku do pozdějších let, a to hlavně z důvodu zabezpečení rodiny, nebo také dosažení co nejvyššího vzdělání.

Z výsledků výzkumu nevyplývaly žádné zásadní rozdíly mezi muži a ženami, stejně tak ani žádné extrémní rozdíly související s věkem. Samozřejmě s věkem se mění i

názory a postoje, ale z tohoto výzkumu žádné zásadní rozdíly nevyplývaly. Nicméně bylo by velmi zajímavé uskutečnit dotazníkové šetření znovu, za několik let a se stejnými respondenty. Zjistit, zda se jejich plány opravdu uskutečnily, či zda se změnila jejich názory a postoje po nabytí zkušeností a také s vyšším věkem.

Celkově hodnotím výsledky práce jako pozitivní, institut manželství a rodičovství má pro mladou generaci stále velký význam. Negativním postojů se objevovalo minimum. Tato práce by mohla sloužit jako jednoduchý přehled pro případné studium této oblasti, samozřejmě by také mohla být přínosná pro základní a střední školy, které mohou poznatky z výzkumné části využít při výuce předmětu Výchova ke zdraví, jehož součástí často bývá i výchova k manželství, případně rodičovství. Přínosná by ale mohla být hlavně například v manželských poradnách, jelikož z výzkumu vyplynulo, že rodiče, kteří jsou rozvedeni, případně se rozvádí, častěji odrazují své děti od manželství. Bylo by určitě přínosné v tomto případě, například v již zmiňovaných manželských poradnách, klást větší důraz na rozvedené či rozvádějící se rodiče, aby svým dětem neposkytovali negativní pohled na věc. Není přece nutností, aby děti následovaly své rodiče v jejich životní cestě. Je více než spravedlivé, aby si mladí lidé, v dostatečném věku, řídili svůj život, tak jak cítí a sami chtějí. Samozřejmě nám rodiče i rodina poskytují cenné rady, které bývají zpravidla podloženy zkušeností, neznámá to ale, že by se děti musely chovat stejně jako rodiče. Není pravidlem, že by například nevyvedené manželství rodičů, muselo nutně znamenat i špatné manželství pro děti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ERIKSON, Erik, 1963 cit. podle VÁGNEROVÁ Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- [2] FARKOVÁ, Marie, 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2480-5
- [3] FIALOVÁ, Ludmila et al., 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-87-7.
- [4] FISHBEIN, M., a I., Ajzen, 1975 cit. podle HAYESOVÁ, Nicky, 1998. *Základy sociální psychologie*. Přeložila Irena ŠTĚPANÍKOVÁ. Praha: Portál. ISBN 80-7178-198-3.
- [5] GILLERNOVÁ, I., V. KEBZA a M. RYMEŠ, 2011. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2798-1.
- [6] HAŠKOVÁ, Hana, 2009. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-020-9.
- [7] HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA, 2002. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-635-7.
- [8] HEWSTONE, Miles, 2006. *Sociální psychologie*. Praha: Praha. ISBN 80-7367-092-5.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav, 2007 *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [10] JANDOUREK, J., 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.
- [11] KARSTEN, Hartmut, 2006. *Ženy – muži: generové role, jejich původ a vývoj*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Portál. ISBN 80-7367-145-X.
- [12] KATRŇÁK, Tomáš et al., 2010. *Na prahu dospělosti. Partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-352-3.
- [13] KONEČNÁ, Hana, 2009. *Na cestě za dítětem: dvě malá křídla*. 2. vydání. Praha: Gagén. ISBN 978-80-7262-591-8.

- [14] KRAUS, Blahoslav, 2006. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-125-1.
- [15] KRAUS, Blahoslav a Věra Poláčková, 2001. *Prostředí, člověk, výchova*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- [16] MAŘÍKOVÁ, Hana, 2000. *Proměny současné české rodiny*. Praha: Slon. ISBN 80-858550-93-1.
- [17] MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: Slon. ISBN 80-86429-19-9.
- [18] MOŽNÝ, Ivo, 2002. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 8086429059.
- [19] MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Slon. ISBN 80-86429-58-X.
- [17] NAKONEČNÝ, Milan, 2009. *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9.
- [20] OSGOOD, C., E. SUCI a G. J. TANNENBAUM, 1957 cit. podle HAYESOVÁ, Nicky, 1998. *Základy sociální psychologie*. Přeložila Irena ŠTĚPANÍKOVÁ. Praha: Portál. ISBN 80-7178-198-3.
- [21] PELIKÁN, Jiří, 2007. *Základy empirického výzkumu*. Praha: UK. ISBN 978-80-7184-569-0.
- [22] PUNCH, Keith, 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-468-7.
- [21] ŘÍČAN, Pavel, 2004. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-124-7.
- [23] SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Psychologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-250-8.
- [24] SIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, 2004. *Přehled sociální psychologie*. 2. Vydání. Ostrava: Tiskservis. ISBN 80-244-0929-1.
- [25] VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

- [26] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, 2008. *Sociální psychologie*. 2. Vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje:

- [27] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Graf. Průměrný roční počet sňatků. *Český statistický úřad* [online]. 19. 01. 2012 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>
- [28] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Tab. Živě narození mimo manželství. *Český statistický úřad* [online]. 15. 12. 2011 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D002BEE05/\\$File/400811a1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D002BEE05/$File/400811a1.pdf)
- [29] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Tab. Vývoj počtu narozených. *Český statistický úřad* [online]. 15. 12. 2011 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D002BEE05/\\$File/400811a1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D002BEE05/$File/400811a1.pdf)
- [30] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Tab. Průměrný věk matky při porodu. *Český statistický úřad* [online]. 15. 12. 2011 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D0035A06C/\\$File/400811a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/5D0035A06C/$File/400811a2.pdf)

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Průměrný roční počet sňatků.....</i>	<i>22</i>
<i>Obrázek 2: Živě narození mimo manželství.....</i>	<i>24</i>
<i>Obrázek 3: Vývoj počtu narozených.....</i>	<i>26</i>
<i>Obrázek 4: Průměrný věk matky při porodu podle rodinného stavu</i>	<i>28</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Jaké je Vaše pohlaví?</i>	43
<i>Tabulka 2: Uveďte prosím svůj věk:</i>	44
<i>Tabulka 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?</i>	44
<i>Tabulka 4: Kolik máte sourozenců?</i>	45
<i>Tabulka 5: Žijete v úplné rodině?</i>	45
<i>Tabulka 6: Žili Vaši rodiče v manželství?</i>	46
<i>Tabulka 7: Byli jste ze strany rodičů vedeni k uzavření manželství nebo Vás rodiče odrazovali od manželství?</i>	47
<i>Tabulka 8: Za jak důležité považujete následující ve Vašem životě?</i>	48
<i>Tabulka 9: Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?</i>	48
<i>Tabulka 10: Pokud NE, uveďte proč?</i>	49
<i>Tabulka 11: Pokud ANO, uveďte proč?</i>	50
<i>Tabulka 12: Chcete mít v budoucnu děti?</i>	50
<i>Tabulka 13: Ženy, muži</i>	51
<i>Tabulka 14: V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), považujete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?</i>	52
<i>Tabulka 15: Dítě chcete přivést do:</i>	53
<i>Tabulka 16: Čemu dáváte přednost?</i>	54
<i>Tabulka 17: Dokážete si představit život s partnerem v nesezdaném soužití?</i>	55
<i>Tabulka 18: Kolik byste chtěl/a mít dětí?</i>	55
<i>Tabulka 19: Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?</i>	56
<i>Tabulka 20: V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?</i>	57
<i>Tabulka 21: Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?</i>	58

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Jaké je Vaše pohlaví?</i>	43
<i>Graf 2: Uved'te prosím svůj věk:</i>	44
<i>Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?</i>	45
<i>Graf 4: Žijete v úplné rodině?</i>	46
<i>Graf 5: Žili Vaši rodiče v manželství?</i>	46
<i>Graf 6: Byli jste ze strany rodičů vedeni k uzavření manželství nebo Vás rodiče odrazovali od manželství?</i>	47
<i>Graf 7: Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?</i>	48
<i>Graf 8: Pokud NE, uveďte proč?</i>	49
<i>Graf 9: Pokud ANO, uveďte proč?</i>	50
<i>Graf 10: Chcete mít v budoucnu děti?</i>	51
<i>Graf 11: V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), považujete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?</i>	53
<i>Graf 12: Čemu dáváte přednost?</i>	54
<i>Graf 13: Dokážete si představit život s partnerem v nesezdaném soužití?</i>	55
<i>Graf 14: Kolik byste chtěl/a mít dětí?</i>	56
<i>Graf 15: Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?</i>	57
<i>Graf 16: V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?</i>	57
<i>Graf 17: Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?</i>	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I – Dotazník – Postoje současné mladé generace k manželství a rodičovství

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsem studentkou Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor Sociální pedagogika. Součástí mé závěrečné práce je průzkum na téma Postoje současné mladé generace k manželství a rodičovství, ke kterému potřebuji výsledky tohoto dotazníku. Chtěla bych Vás touto požádat o pomoc a spolupráci při vyplňování tohoto dotazníku. Vaše odpovědi jsou **zcela anonymní**, a budou použity čistě pro účely mé práce.

Dotazník je určen mladé generaci Zlínského kraje, ve věku 15-30 let.

Mnohokrát děkuji za Váš čas a ochotu,
Michálková Andrea

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - a. Žena
 - b. Muž

- 2) Uveďte prosím svůj věk:
 - a. 15-20 let
 - b. 21-25 let
 - c. 26-30 let

- 3) Nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a. Základní
 - b. Střední bez maturity
 - c. Střední s maturitou
 - d. Vyšší odborné
 - e. Vysokoškolské

- 4) Kolik máte sourozenců?

5) Žijete v úplné rodině? (matka, otec, děti)

- a. Ano
- b. ne

6) Vaši rodiče žijí:

- a. V manželství
- b. Jsou rozvedeni
- c. Nikdy se nezvali

7) Byli jste ze strany rodičů vedeni k manželství, nebo Vás rodiče spíše odrazovali?

- a. Vedli mě k manželství
- b. Odrazovali mě
- c. Nijak mě neovlivňovali

8) Za jak důležité považujete následující ve Vašem životě?

(označte na stupnici 1 = nejméně 5 = nejvíce)

a. Vzdělání	1	2	3	4	5
b. Kariéra	1	2	3	4	5
c. Mít velké finanční zázemí	1	2	3	4	5
d. Zdraví	1	2	3	4	5
e. Partner	1	2	3	4	5
f. Spokojená rodina	1	2	3	4	5
g. Mít v budoucnu děti	1	2	3	4	5
h. Zajistit si profesní růst	1	2	3	4	5
i. Bavit se a užívat si života	1	2	3	4	5

9) Hodláte s partnerem v budoucnu uzavřít sňatek?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

10) Pokud jste odpověděl/a NE, uveďte, z jakého důvodu:

- a. plánujete život se stálým partnerem bez sňatku
- b. s partnerem se znáte jen krátce
- c. S partnerem se znáte jen krátce
- d. máte pochybnosti ohledně partnera
- e. nemáte vhodné podmínky pro uzavření sňatku
- f. Manželství považujete za přežitek
- g. jiné důvody (uveďte).....

11) Pokud jste odpověděl/a ANO, uveďte, z jakého důvodu:

- a. Manželství považuji za samozřejmost
- b. Láska
- c. Kvůli dítěti
- d. Finanční zabezpečení a jistota

12) Chcete mít v budoucnu děti?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

13) Pokud jste odpověděl/a NE, z jakého důvodu nechcete?

.....

- 14) V případě, že budete čekat dítě (Vaše partnerka), berete za nutnost či samozřejmost vstup do manželství?
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 15) Dítě chcete přivést:
- a. do manželství
 - b. do partnerství (nesezdané soužití)
 - c. nezáleží na tom
- 16) Čemu dáváte přednost?
- a. Rodina (partner/ka)
 - b. Vzdělání a kariéra
 - c. Zábava a kamarádi
 - d. Zdraví
 - e. Jiné.....
- 17) Dokážete si představit život s partnerem v nesezdaném soužití?
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 18) Kolik byste chtěl/a mít dětí?
-

19) Dokážete si představit celý život se stejným partnerem?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

20) V kolika letech byste chtěl/a založit rodinu?

- a. do 20 let
- b. 20 - 25 let
- c. 25 - 30 let
- d. 30 a více let

21) Co by podle Vás mohlo podpořit porodnost?

- a. jistota práce
- b. pravidelné příspěvky na děti
- c. slevy na dani pro rodiny s dětmi
- d. vyšší porodné
- e. jiné.....